

Broj: 03-761/22
Podgorica, 05.09.2022. godine

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

CRNA GORA SKUPŠTINA CRNE GORE	
PRIMLJENO:	6. 9. 20 22. GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/22-25
VEZA:	
EPA:	56 5xxvii
SKRAĆENICA:	PRILOG:

SKUPŠTINA CRNE GORE

PODGORICA

Poštovani/e

U skladu sa odredbom člana 48 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Sl. list CG“, br. 042/11, 032/14 i 021/17), dostavljamo vam primjerak Godišnjeg izvještaja o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021.godinu, u štampanoj i elektronskoj verziji (CD).

Ostale primjerke Godišnjeg izvještaja o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture Zaštitnika za 2021.godinu, dostavićemo nakon završenog štampanja i korićenja u što kraćem roku.

S poštovanjem,

Generalni sekretar

Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore
Danko Damjanović

**ZAŠTITNIK LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
NACIONALNOG MEHANIZMA ZA PREVENCIJU
TORTURE
ZA 2021. GODINU**

Podgorica, jun 2022. godine

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ NACIONALNOG MEHANIZMA ZA PREVENCIJU TORTURE ZA 2021. GODINU

Jun 2022. godine

Izdavač

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Za izdavača

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore – mr Siniša Bjeković

Izvještaj pripremili

Zamjenica zaštinika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Mirjana Radović, Glavna savjetnica Zaštitnika za oblast zaštite od zlostavljanja, bezbjednost i Nacionalni mehanizam za prevenciju torture Marijana Sindić i Savjetnici zaštitnika za oblast zaštite od zlostavljanja, bezbjednost i Nacionalni mehanizam za prevenciju torture Mensur Bošnjak i Jelena Nedović

Priprema za štampu i dizajn

Saša Čubranović

Štampa

Štamparija 3M Makarije d.o.o.

Tiraž

100 primjeraka

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Ul. Svetlane Kane Radević br.3 81000 Podgorica, Crna Gora

Tel/Fax: +382 20 241 642

E-mail: ombudsman@t-com.me

Web: www.ombudsman.co.me

SADRŽAJ

I UVOD	4
II USLOVI ZA RAD NPM-a	4
III METODOLOGIJA RADA	5
IV REALIZOVANE AKTIVNOSTI	6
4.1 POLICIJSKE PROSTORIJE ZA ZADRŽAVANJE	6
4.1.1. Centar bezbjednosti Nikšić.....	6
4.1.2. Centar bezbjednosti Bar.....	7
4.1.3. Odjeljenje bezbjednosti Rožaje.....	9
4.1.4. Stanice granične policije Bijelo Polje - Graničnog prelaza Dobrakovo u Bijelom Polju.....	10
4.1.5. Odjeljenje bezbjednosti Ulcinj	11
4.1.6. Stanica granične policije Ulcinj - Granični prelaz „Sukobin“	12
4.1.7. Odjeljenje bezbjednosti Cetinje.....	13
4.1.8. Centar bezbjednosti Budva	14
4.1.9. Odjeljenje bezbjednosti Kolašin	16
4.1.10. Odjeljenje bezbjednosti Kotor	17
4.1.11. Stanica granične policije II Tivat - Jedinica granične policije Kotor - Granični prelaz „Luka Kotor“ u Kotoru.....	18
4.1.12. Centar bezbjednosti Herceg Novi	19
4.1.13. Odjeljenje bezbjednosti Plav	19
4.1.14. Centar bezbjednosti Berane.....	20
4.1.15. Stanica policije Petnjica	21
4.1.16. Stanice granične policije I Rožaje - Granični prelaz „Kula“ Rožaje.....	22
4.1.17. Centar bezbjednosti Pljevlja	23
4.1.18. Stanice granične policije I Pljevlja - Granični prelaz „Ranča“ – Pljevlja	24
4.1.19. Odjeljenje bezbjednosti Mojkovac.....	26
4.1.20. Stanica policije Plužine	27
4.1.21. Centar bezbjednosti Podgorica	28
4.1.22. Generalna zapažanja u odnosu na UP	29
4.2. UPRAVA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA – zatvori	30
4.2.1. Zatvor u Bijelom Polju	30
4.2.2. UIKS- Maloljetnički zatvor, Poluotvoreno odjeljenje i C Odjeljenje zatvora za duge kazne u Spužu.....	31
4.2.3. Generalna zapažanja u odnosu na zatvorski sistem	33
4.3. JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE – psihijatrijska odjeljenja	34
4.3.1. Odsjek za psihijatriju Opšte bolnice u Nikšiću	34
4.3.2. Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota.....	35
4.3.3. Generalna zapažanja u odnosu na tretman psihijatrijskih pacijenata.....	36
4.3.4. Pridvratilišta za strance i centar za primjenu blažih mjera	36
4.3.5. Readmisija	38

NACIONALNI MEHANIZAM ZA PREVENCIJU TORTURE CRNE GORE
Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2021. godinu

V MEĐUNARODNE I DOMAĆE AKTIVNOSTI NPM-a.....	38
5.1. Saradnja sa Potkomitetom za prevenciju torture	38
5.2. Obuke i predavanja	39
5.3. Učešće na konferencijama, okruglim stolovima i radnim sastancima	39
VI PREDSTAVLJANJE RADA NPM-a	42

I UVOD

Zaštitnik¹ ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa Ustavom Crne Gore i Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore², vrši poslove Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM,) u cilju prevencije mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja lica lišenih slobode, u skladu sa Zakonom i Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka. NPM preduzima mjere za sprječavanje mučenja i drugih oblika surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka, sprovođenjem redovnih, vanrednih i kontrolnih obilazaka mjesta u kojima se nalaze ili se mogu naći lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, odlukom suda ili drugog državnog organa.

U odnosu na prethodnu, 2020. godinu, Planom rada NPM je za 100% povećan broj planiranih obilazaka (sa 20 na 40 obilazaka), od čega su ostvarena 32 obilaska, što je za 62 % više obilazaka. Naznačeni obilasci su bili predviđeni Planom obilazaka koji usvaja Zaštitnik na početku izvještajne godine. Zavisno od situacije i nepredviđenih okolnosti korekcije Plana se vrše na osnovu potreba posla i raspoloživosti izvršilaca koji su angažovani na poslovima prevencije. Zaštitnik je realizovao navedene obilaske kao redovne i kontrolne obilaske. Svi obilasci su bili nenajavljeni, u skladu sa metodologijom rada NPM-a.

Takođe, NPM je u 2021. godine učestovovao u operaciji readmisije - povratka crnogorskih državljana koji su neregularno boravili na teritoriji SR Njemačke. Readmisija je obavljena dana 8.12.2021. godine u organizaciji FRONTEx-a (Evropske granične i obalske agencije) uz saradnju sa Upravom policije Crne Gore.

NPM je ostvario dobru saradnju sa službenicima u organima i ustanovama prilikom svih obilazaka, tako da su članovi NPM-a imali neograničen pristup svim službenim prostorijama, dokumentaciji kao i mogućnost povjerljivog razgovora sa licima lišenim slobode, pritvorenim licima, licima na izdržavanju kazne zatvora i pacijentima na psihijatrijskim odjeljenjima u ovoj godini.

II USLOVI ZA RAD NPM-a

Shodno metodologiji rada, koja je za potrebe Institucije sačinjena u januaru 2015. godine u okviru SOCCER projekta³, tokom izvještajnog perioda na čelu NPM na nivou institucije bio je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore mr Siniša Bjeković, a logističku podršku pružali su službenici angažovani na grupi poslova koja obuhvata pripremu i realizaciju aktivnosti NPM (savjetnici/e).

Ranije Glavna savjetnica u ovoj oblasti, Mirjana Radović, 8. decembra 2021. godine je izabrana u Skupštini Crne Gore za zamjenicu Zaštitnika, a stupila na funkciju 28.12.2021. godine, nakon polaganja zakletve, od kada obavlja poslove Zamjenice za oblast zaštite od zlostavljanja, bezbjednost i NPM. Stručne poslove su vršili savjetnici Zaštitnika prema unutrašnjem rasporedu, uz napomenu da su na ovim poslovima, zavisno od potrebe, bili angažovani savjetnici za specifične oblasti (prava djeteta, zaštita od diskriminacije, oblast pravosuđa).

¹ Svi izrazi koji se u ovom Izvještaju koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

² Službeni list Crne Gore", br. 042/11 od 15.08.2011, 032/14 od 30.07.2014, 021/17 od 31.03.2017)

³ Projekat Podrška Kancelariji Ombudsmana i Ustavnom sudu Crne Gore u primjeni evropskih standarda za ljudska prava, Savjet Evrope, januar 2015. godine.

Shodno ovlaštenju sadržanom u članu 25 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, radi vršenja određenih poslova za koje su bila neophodna posebna specijalistička znanja, tokom izvještajnog perioda bili su angažovani i članovi Radnog tijela iz različitih oblasti. Tokom navedenih aktivnosti, vođeno je računa i o ravnopravnom tretmanu angažovanih lica na poslovima NPM u odnosu na pripadnost polu. NPM-u su bili obezbijedjeni osnovni tehnički uslovi za realizaciju aktivnosti zasnovanih na prethodno utvrđenom Godišnjem planu.

III METODOLOGIJA RADA

Prema naprijed navedenoj Metodologiji koja predviđa redovne, kontrolne i vanredne obilaskе, NPM je i u 2021. godini sprovodio svoju preventivnu funkciju kroz posjete policijskih prostorija za zadržavanje, zatvora, psihijatrijskih odjeljenja i drugih mjesta gdje se nalaze ili mogu naći lica lišena slobode, odnosno zadržana lica i lica kojima je ograničeno kretanje. Obavljajući naznačene obilaskе, Zaštitnik je koristio mogućnost nenajavljenih u vidu preventivnih obilazaka organa, ustanova i organizacija, čime je vršena redovna provjera stanja u cilju poboljšanja sistema zaštite od torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih postupaka i kažnjavanja. Na taj način utvrđivano je i analizirano zatečeno stanje i davane preporuke u cilju unaprijeđenja sveukupnih uslova u institucijama i postupanja prema ovim licima.

NPM je realizovao u velikoj mjeri aktivnosti na osnovu Godišnjeg plana rada, koji je pripremljen nakon konsultativnog sastanka sa NVO koje se bave pravima lica lišenih slobode i zadržanih lica, te pravima psihijatrijskih pacijenata i pravima drugih lica kojima je ograničeno kretanje. Sastanak je održan 23. decembra 2020. godine u prostorijama institucije Zaštitnika.

Covid 19 je i tokom 2021. godine uticao na nesmetan rad Sektora.

Svaki obilazak je realizovan primjenjujući model podijeljenih uloga. Shodno Metodologiji i dobro ustanovljenoj praksi, obilasci su se sastojali od pripreme faze, tokom koje je pripremljena potrebna dokumentacija, a angažovani izvršiocі NPM-a upoznati sa konkretnim zadacima. Takođe, svaki obilazak je realizovan kroz 6 (šest) faza koji se sastoje od uvodnih razgovora sa starješinom ustanove, obilaska ustanove, razgovora sa pritvorenim licima, pacijentima ili korisnicima, razgovora sa zaposlenima, uvida u dokumentaciju i završnog razgovora sa starješinom ustanove.

Tokom obavljanja razgovora dodatno je ukazano na obavezu nulte tolerancije kada je u pitanju bilo koji vid mučenja, kažnjavanja ili ponižavajućeg postupanja prema licima koja su zatečena kao zadržana, lica lišena slobode ili ona čije kretanje je bilo ograničeno po nekom od osnova iz nadležnosti NPM-a. Na taj način su se obezbijedile potrebne informacije u cilju kvalitetnog obavljanja posla NPM-a.

Nakon obavljenog obilaska, starješini organe, ustanove ili institucije, odnosno odgovornom licu se u završnom razgovoru ukazivalo na uočene nepravilnosti koje je neophodno otkloniti bez odlaganja. Neposredno nakon obilaska, a radi bolje razmjene pojedinačnih iskustava, poređenja dobijenih objašnjenja, zauzimanja stavova i definisanja potencijalno različitih mišljenja i precizne izrade izvještaja, održavan je poseban završni sastanak.

Na osnovu detaljne obrade pribavljenih informacija i podataka, analizom zatečenog stanja i poređenjem sa prethodno utvrđenim činjenicama i datim preporukama u konkretnoj ustanovi, sačinjavan je izvještaj o stanju sistema zaštite od torture i stepenu ispunjenosti ranije datih preporuka.

Nacrt izvještaja dostavljen je ustanovi sa zahtjevom da se izjasne o nalazima i preporukama NPM-a. Nakon toga ustanovi, a po potrebi i nadležnom državnom organu, ustanovi ili instituciji dostavljan je konačni izvještaj, koji se nakon toga objavljuje na web stranici institucije Zaštitnika i podstranici NPM, zajedno sa odgovorom ustanove u kojoj je obavljen monitoring.

IV REALIZOVANE AKTIVNOSTI

U 2021. godini obavljena su 32 obilaska i sačinjeno 28 izvještaja, uključujući i operaciju readmisije. Obilasci predviđeni Planom obilazaka za 2021. godinu realizovani su u CB Bar, CB Budva, CB Herceg Novi, CB Podgorica, CB Nikšić, CB Pljevlja, CB Bijelo Polje, CB Berane, OB Cetinje, OB Kolašin, OB Kotor, OB Mojkovac, OB Plav, OB Rožaje, OB Ulcinj, GP Dobrakovo, GP Kula, GP Ranča, GP Sukobin, GP Luka Kotor, SP Petnjica, SP Plužine, Prihvatilište za strance i Centar za primjenu blažih mjera, UIKS-Zatvor u Bijelom Polju, UIKS- Zatvor u Spužu (maloljetnički zatvor, poluotvoreno odjeljenje i C Odjeljenje KPD-a), JZU Opšta bolnica Nikšić – Odsjek za psihijatriju i Specijalna psihijatrijska bolnica u Dobroti. Predstavnici NPM-a su u decembru 2021. godine učestvovali u operaciji readmisije - povratka crnogorskih državljana koji su neregularno boravili na teritoriji SR Njemačke.

Na osnovu obavljenih obilazaka i analize zatečenog stanja u 2021. godine, Zaštitnik je uputio 94 preporuke od kojih je 48 ponovljenih preporuka imajući u vidu da one nijesu realizovane u prethodnom periodu.

4.1 POLICIJSKE PROSTORIJE ZA ZADRŽAVANJE

4.1.1. Centar bezbjednosti Nikšić

Obilazak Centra bezbjednosti Nikšić obavljen je 2.2.2021. godine. Zaštitnik, kao vođa tima je informisan o radu ovog CB-a i problemima sa kojima se susreću u radu. Načelnik je saopštio da je došlo do unapređenja materijalnih uslova u prostorijama za zadržavanje. Takođe, načelnik je iznio zapažanje da je službenicima policije potrebna podrška u zaštiti njihovih prava, naročito imajući u vidu dešavanja kada su službenici etiketirani i prozivani po društvenim mrežama imenom i prezimenom. Konačno, načelnik je ukazao na primjere u kojima su i članovi porodica službenika prozivani zbog posla koji obavljaju.

Zaključci i preporuke

Zaštitnik je prilikom obilaska ocijenio nedopustivim bilo kakvo lično targetiranje službenika u vezi sa poslovima koje obavljaju, a posebno članova njihovih porodica i još jednom naglasio da je ključni cilj da se podigne svijest kod građana, da nema konflikta i nasilja kao rješenja bilo kog pitanja.

Zaštitnik zaključuje da u određenim segmentima u odnosu na ranije date preporuke, ima napretka. Konkretno zabilježen je napredak u odnosu na poboljšanje materijalnih uslova u prostorijama za zadržavanje, koje su adaptirane, okrečene i uredne.

Dalje, primjećen je napredak u smislu da je CB Nikšić postupio u skladu sa ranije datim preporukama u pogledu uspostavljanja evidencije lica koja su pristupila u CB radi informativnog razgovora, kao i da se

dio u formularu koji se odnosi na obavještenje trećeg lica, koji je namijenjen za „ime i prezime policijskog službenika koji je izvršio obavještavanje“, popunjava u potpunosti.

Primjećeno je i da se informativni listovi uručuju zadržanom licu, a ukoliko lice odbije da ga prihvati ili odbije da potpiše da je upoznat sa istim to konstatuje od strane policijskog službenika.

Međutim, neophodno je i dalje raditi na jačanju proceduralnih granacija protiv zlostavljanja i otklanjati uočene nedostatke, kao što je okolnost da izostaje potpis lica lišenoga slobode čime se potvrđuje da je lice iskoristilo pravo da o zadržavanju odnosno lišavanju slobode obavijesti treće lice. Isti nedostatak je primijećen u odnosu na pravo na obavještenje branioca.

Konačno, u odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu neophodno je u predmetni formular unijeti sve tražene podatke bez izuzetka, a korisno bi bilo uvesti i poseban jedinstven registar u kojem bi se evidentirala lica koja su tražila pristup ljekaru.

Zaštitnik upućuje sljedeće preporuke CB Nikšić:

- da se formular koji se popunjava u vezi sa obavještavanjem rodbine odnosno trećeg lica popunjava u cjelosti, odnosno da se lice svojeručno potpiše čime bi se dokazalo da je upoznato sa navedenim pravom;
- da se formular koji se popunjava u vezi sa pružanjem ljekarske pomoći popunjava u cjelosti, odnosno da budu unijete informacije u svim rubrikama;
- da se razmotri mogućnost uvođenja jedinstvenog registra, u kojem se evidentiraju lica koja su tražila pristup ljekaru.

Izvještaj o obilasku se nalazi na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link: https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/61.news_report.html

4.1.2. Centar bezbjednosti Bar

Redovni obilazak Centra bezbjednosti Bar obavljen je 23. februara 2021. godine. Obilazak je započeo razgovorom sa načelnikom i komadnikom Stanice policije u CB Bar.

Tokom uvodnog razgovora ukazano je na probleme sa kojima se službenici CB susreću u radu. Radni uslovi za policijske službenike u pogledu radnih i zajedničkih prostorija nijesu na zadovoljavajućem nivou jer se radi o staroj i dotrajaloj zgradi, koja nema ni odgovarajuće grijanje.

Zaključci i preporuke

Obilaskom je utvrđeno da i dalje postoje određeni propusti koje je neophodno riješiti u cilju poštovanja ljudskih prava.

U pogledu materijalnih uslova, zapaženo je da jednokrevetna prostorija za zadržavanje, iako ispunjava standarde u pogledu kvadrature, i dalje nije upodobljena sa poželjnim standardom CPT-a (European Committee for the Prevention of Torture) u pogledu dimenzija (širine)⁴. Podsjećamo, da jednokrevetna prostorija ispunjava standarde u pogledu kvadrature i dimenzija koji su propisani Pravilnikom o uslovima

⁴ CPT/Inf(92)3-part 1, Paragraf 43;

koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode⁵, međutim da taj Pravilnik nije upodobljen sa standardima CPT-a⁶.

Obje prostorije je neophodno opremiti u skladu sa Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode⁷, a kojim je propisano da prostorije za zadržavanje moraju biti opremljene fiksiranim klupama i stolicama i krevetom sa dva pokrivača. Takođe, neophodno je omogućiti kontinuirano snabdijevanje prostorija vodom za piće, očistiti ih i okrečiti. Električni ormar bio je otključan, neobezbjeden i dostupan neovlašćenim licima.

Zapaženo je da se u Obr-1 obrascu, u dijelu „Napomena“ najčešće ne konstatuju napomene, odnosno da se konstatuju samo u slučaju ukoliko postoje određena zapažanja policijskog službenika. U predmetima koje je NPM izuzeo, nije bilo zabilježeno od strane policijskog službenika da nema posebnih napomena važnih za tretman lica. NPM ukazuje da je važno da se "Napomena" popuni u svim slučajevima, što bi značilo i da se evidentira ako nema posebnih zapažanja, kako bi bilo jasno da se ne radi o propustu.

Dalje, u dosijeima koji su izuzeti utvrđeno je da ne postoji sačinjen zapisnik o tome, na kojem bi trebao postojati i potpis zadržanog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

Konačno, iz dokumentacije nije moguće utvrditi da li je zadržanom licu ponuđen obrok, kako je to propisano Pravilnikom o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

Na osnovu zatečenog stanja Zaštitnik ističe da preporuke date ovom CB-u, koje se odnose na materijalne uslove u prostorijama za zadržavanje nijesu ispunjene. Mora se težiti ka postizanju određenih standarda i jednakih uslova boravka za lica lišena slobode i zadržana lica, u svim objektima Uprave policije.

Službenici CB-a obavljaju redovne zadatke sa nedovoljnim brojem službenika, što doprinosi sindromu sagorijevanja na poslu.

Obilaskom je utvrđeno da nijesu ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a koje su date Centru bezbjednosti Bar:

- da se jednokrevetna prostorija za zadržavanje upodobi standardima CPT-a u pogledu dimenzija (širina)⁸;
- da se prostorije za zadržavanje u potpunosti opreme fiksiranim klupama i stolicama kako je propisano Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode.

Na osnovu analize zatečenog stanja NPM daje sljedeće preporuke Centru bezbjednosti Bar:

- da se u prostorijama za zadržavanje u obezbijedi pravilno funkcionisanje česmi kako bi lica koja tu borave imali kontinuiran pristup vodi;
- očistiti i okrečiti prostorije;
- da se električni ormar zaključa i da pristup imaju samo ovlašćena lica;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika, koji ga je sa pravima upoznao;
- da se u OBR-1 obrascu (obavezno za lica koja borave više od 12 časova) uvijek konstatuje kada je lice ponuđeno obrocima ili ukoliko je odbio da ih prihvati;
- razmotriti mogućnost dodatnog zapošljavanja službenika u skladu sa stvarnim potrebama.

Kompletan Izvještaj o obilasku se nalazi na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link: https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/60.news_report.html

4.1.3. Odjeljenje bezbjednosti Rožaje

Shodno Planu obilazaka za 2021. godine, redovni obilazak Odjeljenja bezbjednosti je obavljen 11. marta 2021. godine.

Obilazak je započeo razgovorom sa načelnikom i komandrom u ovom Odjeljenju bezbjednosti.

I u ovoj organizacionoj jedinici imaju problema sa manjkom ljudstva. Posebno je istaknut problem sa manjkom službenika u dežurnoj službi, gdje jedan službenik vrši sve poslove koji su u nadležnosti dežurne službe.

Zaključci i preporuke

Obilaskom je utvrđeno da je ranije data preporuka koja se odnosi na video nadzor ispoštovana, što predstavlja pomak u unaprjeđenju preventivnog djelovanja sprječavanja eventualnog nezakonitog postupanja policijskih službenika prema licima koja borave u prostorijama za zadržavanje. Međutim, utvrđeno da i dalje nije ispoštovana preporuka koja se odnosi na prostoriju za zadržavanje br. 1 u pogledu dimenzije i površine iste. Takođe, zapaženo je da su sami uslovi za boravak u prostorijama za zadržavanje, dosta loši. Prema riječima načelnika, očekuje se prelazak OB-a u prostorije u novijoj zgradi gdje će biti bolji uslovi u prostorijama za zadržavanje. Međutim, očekivanje prelaska u novu zgradu policije, iako može predstavljati objektivan razlog za ovakvo stanje prostorija, ne smije biti prepreka da se prostorije uredi makar sa minimalnim uslovima da bi ispunjavali osnovne standarde za boravak u njima.

Nakon izvršenog obilaska, Zaštitnik konstatuje da je ispunjena sljedeća preporuka koja je ranije data Odjeljenju bezbjednosti Rožaje:

- da se pokrije video nadzorom centralni hodnik koji vodi prema prostorijama za zadržavanje.

Obilaskom je utvrđeno da nije ispoštovana ranije data preporuka Zaštitnika kao NPM-a Odjeljenju bezbjednosti Rožaje:

- da se prostorija za zadržavanje upodobi sa standardima CPT-a, u pogledu površine i dimenzija (prostorija br.1).

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik daje sljedeće preporuke Odjeljenju bezbjednosti Rožaje:

- da se prostorije za zadržavanje okreće neutralnim bojama, i da se opreme fiksiranim stolicama, shodno Pravilniku⁹;
- da se u situacijama kada broj zadržanih lica prevazilazi kapacitete broja kreveta, zadržana lica prevezu u prostorije za zadržavanje najbližeg CB-a ili OB-a;
- da se u prostoriji br. 1 obezbijedi funkcionisanje vještačkog svijetla;
- da se toalet opremi novim sanitarnim elementima koji odgovaraju današnjim potrebama i standardu savremenog doba i da isti bude prilagođen osobama sa invaliditetom;
- da se umivaonici u prostorijama za zadržavanje očiste i uredi na adekvatan način;
- da se uklone nestandardni predmeti iz kancelarija u kojima se vrše saslušanja;
- da se obezbijedi kasa – sef ili drugo bezbjedno mjesto za čuvanje ličnih stvari koje se oduzimaju u dežurnoj prostoriji od lica lišenih slobode i zadržanih lica;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika, koji ga je sa pravima upoznao, kako to propisuje Pravilnik¹⁰;
- da se u OBR-1 obrascu (obavezno za lica koja borave više od 12 časova) uvijek konstatuje kada je lice ponuđeno obrocima ili ukoliko je odbilo da ih prihvati;
- da se vodi jedinstvena evidencija o građanima koji pristupaju OB-u na osnovu poziva, koja će se nalaziti u dežurnoj službi i koja će sadržati sve neophodne podatke radi utvrđivanja vremena boravka u Ob-u;
- da se obezbijedi dovoljan broj komada uniformi i obuće za policijske službenike.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/62.news_report.html

4.1.4. Stanice granične policije Bijelo Polje - Graničnog prelaza Dobrakovo u Bijelom Polju

Obilazak Graničnog prlaza Dobrakovo realizovan je dana 19. aprila 2021. godine. Osim tima NPM-a u obilasku je učestvovao i Aleksandar Čadenović, predstavnik Komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) u skladu sa ranije zaključenim Sporazumom o tehničkoj saradnji između institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i UNHCR-a.

Zaključci i preporuke

Zaštitnik je redovnim obilaskom zapazio da GP „Dobrakovo“, u pogledu prostorija u kojima treba da borave zadržana lica ne ispunjava standarde propisane međunarodnim i nacionalnim propisima. Iako se čini da u trenutim okolnostima (kada se lica zadržavaju najduže do 2 sata) opremanje prostorije za zadržavanje nije prioritet, treba imati u vidu sve buduće situacije u kojima se lica mogu zadržati i duže od ovoga perioda.

Zaštitnik i dalje konstatuje problem da, iako su nadležni u Stanici granične policije Bijelo Polje, u sklopu koje je i GP „Dobrakovo“, inicirali da se riješi neadekvatnost prostorije za zadržavanje. Kako do danas nije postupljeno po ovom dopisu, zaključuje se da nije ispoštovana ranije data preporuka Zaštitnika kao NPM-a¹¹.

⁹ Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorija za zadržavanje lica lišenih slobode ("Službeni list Crne Gore", br. 052/12 od 12.10.2012. godine) – član 7;

¹⁰Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova („Službeni list Crne Gore“, br. 021/14 i 066/15 od 26.11.2015. godine) – član 180.

¹¹ https://www.ombudsman.co.me/docs/1558683170_final-izvjestaj-npm-za-2018.-godinu.pdf - str. 43;

Primjećeno je da se lica na drugoj liniji provjere, ne obavještavaju o razlogu upućivanja na provjeru, odnosno na „drugu liniju provjere“. Sa tim u vezi Zaštitnik ukazuje da je neohodno da navedena zakonska obaveza ispunjava bez izuzetka.

Takođe, Zaštitnik je tokom obilaska zapazio da kontrolne kabine, koje čine radno okruženje u materijalnom smislu, nijesu adekvatno opremljene i ne predstavljaju humane uslove u kojima policijski službenik boravi u smjeni od 12 časova, što je fotografijom prikazano u Izvještaju, str 4.

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik daje sljedeće preporuke Stanici granične policije I Bijelo Polje:

- da se prostorija u kojem borave lica koja se zadržavaju, opreme u skladu sa Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode ;
- da se lica koja se lišavaju slobode od strane službenika na GP Dobrakovo obavijeste, na svom jeziku ili na jeziku koji razumije, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznaju da nijesu dužni ništa da izjave, da imaju pravo na branioca koga sami izaberu, da zahtjevaju da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sami odrede, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji su državljani, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licima bez državljanstva ili izbjeglicama ;
- da se lica prema kojima se vrši provjera na “drugoj liniji provjere”, pisanim putem na jeziku koji razumiju obavijeste o svrsi i načinu provjere;
- da se obezbijede bolji materijalni uslove za policijske službenike na graničnom prelazu “Dobrakovo”, na način što će se zamijeniti postojeći inventar u punktovima i obezbijediti bolja internet konekcija radi nesmetanog funkcionisanja.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/64.news_report.html

4.1.5. Odjeljenje bezbjednosti Ulcinj

Obilazak Odjeljenja bezbjednosti Ulcinj obavljen je u aprilu 2021. godine.

Obavljen je uvodni razgovor sa načelnikom Odjeljenja bezbjednosti. Pozitivnu promjenu u OB Ulcinj predstavlja izgradnja novih prostorija koje zadovoljavaju standard za boravak lica lišenih slobode i zadržanih lica.

Osnovna zapažanja:

Zaštitnik ukazuje na segmente rada u kojima je potrebno uložiti dodatni napor radi unapređenja položaja dovedenih i zadržanih lica, kao i postupanja policijskih službenika pri primjeni drugih policijskih ovlašćenja, a što se prvenstveno odnosi na obezbjeđivanje posebnih prostorija za saslušanje i njihovo opremanje opremom za audio i/ili video snimanje, s obzirom na to da postojanje tih prostorija predstavlja jedan vid preventivnog postupanja i značajnu meru zaštite lica lišenih slobode od eventualnog nedozvoljenog postupanja policijskih službenika.

U odnosu na ranije date preporuke, timu NPM-a je saopšteno da službenici i dalje imaju problem u vezi nedovoljnog broja komada određenih djelova uniforme (majice, cipele i pantalone). Takođe, po kazivanju službenika sistematski ljekarski pregledi koje bi trebalo da organizuje služba, se ne obavljaju, što

predstavlja poseban rizik za službenike koji imaju hronične bolesti. Službenici nemaju psihološku podršku, niti se radi psihodijagnostika i pregledi psihijatra, koji su neophodni za rad u ovakvoj službi.

Obilaskom je utvrđeno da nije ispoštovana ranije data preporuka Zaštitnika kao NPM-a Odjeljenju bezbjednosti Ulcinj:

- da se obezbijedi dovoljan broj komada uniforme za policijske službenike.

Obilaskom je utvrđeno da je djelimično ispunjena ranije data preporuka Zaštitnika kao NPM-a Odjeljenju bezbjednosti Ulcinj:

- da se prostorije za zadržavanje opreme svim propisanim mobilijarom – fiksnim stolicama i klupama, shodno važećem podzakonskom aktu
da se prostorija za zadržavanje opreme svim propisanim mobilijarom – fiksnim stolicama i klupama, shodno Pravilniku.

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik je dao sljedeće preporuke Odjeljenju bezbjednosti Ulcinj:

- da se obezbijede novi dušeci u prostorijama za zadržavanje;
- da se obezbijede posebne prostorije za saslušanje i njihovo opremanje opremom za audio i/ili video snimanje;
- da se obezbijede službenicima redovni zdravstveni sistematski pregledi, kao i psihološka podrška.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/68.news_report.html

4.1.6. Stanica granične policije Ulcinj - Granični prelaz „Sukobin“

Dana 22. aprila 2021. godine, obavljen je redovni obilazak Graničnog prelaza Sukobin u Ulcinju. Uvodni razgovor obavljen je sa zatečenim šefom smjene na graničnom prelazu „Sukobin“.

Obilaskom je utvrđeno da ovaj granični prelaz nema prostoriju za zadržavanje, već se lica koja se lišavaju slobode na ovom GP odmah odvođe u Odjeljenje bezbjednosti Ulcinj. Do dolaska službenika OB-a lica su pod nadzorom u kancelarijama službenika.

Zaključci i preporuke

U odnosu na drugu liniju provjere “Zaštitnik ukazuje da je neohodno da se lica koja se upućuju na „drugu liniju provjere“, na jeziku koji razumiju pisanim putem obavijeste o razlogu upućivanja na tu provjeru.

Takođe, Zaštitnik smatra, da je neophodno da lica budu odmah obaviještena o svojim pravima, te da u tom pravcu službenici koji lišavaju slobode na GP moraju uručiti informativni list tim licima.

Konačno, tokom obilaska Zaštitnik je zapazio da kontrolne kabine u kojima rade policijski službenici raspoložu starim i dotrajanim mobilijarom, koji je potrebno zamijeniti. Takođe, službenici su iznijeli određene primjedbe u pogledu funkcionalnosti samog prelaza i saradnje sa kolegama iz Albanije.

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik daje sljedeće preporuke Stanici policije Ulcinj – Graničnom prelazu Sukobin:

- da se lica koja se lišavaju slobode od strane službenika na GP Sukobin odmah obavijeste, na svom jeziku ili na jeziku koji razumije, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznaju da nijesu dužni ništa da izjave, da imaju pravo na branioca koga sami izaberu, da zahtjevaju da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sami odrede, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji su državljani, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licima bez državljanstva ili izbjeglicama ;
- da se lica prema kojima se vrši provjera na "drugoj liniji provjere", pisanim putem na jeziku koji razumiju obavijeste o svrsi i načinu provjere;
- da se obezbijede bolji materijalni uslovi rada za policijske službenike u kontrolnim kabinama na način što će se zamijeniti postojeći inventar u punktovima i obezbijediti nesmetano funkcionisanje klima uređaja;
- preispitati primjedbe koje su službenici iznijeli u pogledu funkcionalnosti samog prelaza i saradnje sa kolegama iz Albanije.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaprevencija/65.news_report.html

4.1.7. Odjeljenje bezbjednosti Cetinje

Redovni obilazak Odjeljenja bezbjednosti Cetinje, Zaštitnik je obavio 3. juna 2021. godine. Obilazak je započet razgovorom sa vođom smjene Odjeljenja bezbjednosti. Zaštitnik je informisan o radu ovog OB-a i problemima sa kojima se susreću u radu. Materijalni uslovi za policijske službenike, u pogledu radnih i zajedničkih prostorija su zatečeni u dosta lošem stanju.

Ukazano je na činjenicu da budžet još uvijek nije bio određen u momentu obilaska, što je uticalo na nedostatak potrošnog kancelarijskog materijala (tonera, papira za štampač), kao i goriva što je otežalo obavljanje redovnih poslova u Odjeljenju.

Zaključci i preporuke

Zaštitnik zaključuje da je zatečeno stanje u OB Cetinje uglavnom nepromijenjeno. U tom smislu, Zaštitnik primjećuje da nijesu ispunjene ranije date preporuke u odnosu na upodobljavanje kvadrature prostorija za zadržavanje, kao i njihovo opremanje. Prirodna svjetlost nije adekvatna, dok vještačko osvjetljenje nije radilo u punom kapacitetu. Sanitarni čvor, koji je smješten pored prostorija za zadržavanje, bio je higijenski zapušten. Sredstva za higijenu – sapun i toalet papir nijesu bili dostupni. Ni ovdje osvetljenje nije bilo u funkciji. Neophodno je preduzeti korake i kako bi se materijalni uslovi u kojima rade službenici OB Cetinje unaprijedili na način što bi se službene prostorije okrećile i opremile dovoljnom količinom funkcionalnog mobilijara. Konačno, neophodno je obezbijediti kontinuirano snabdijevanje OB-a kako potrošnim kancelarijskim materijalom, tako i gorivom neophodnim za neometano obavljanje svakodnevnih aktivnosti. Neophodno je obezbijediti da se svi oduzeti predmeti pravilno obilježe.

Zaštitnik konstatuje da nijesu ispunjene sljedeće preporuke:

- da se prostorije za zadržavanje upodobe standardima CPT-a u pogledu površine i dimenzija;
- da se prostorije za zadržavanje opreme fiksiranim stolicama kako je propisano Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/69.news_report.html

Zaštitnik upućuje sljedeće preporuke OB Cetinje:

- obezbijediti u prostorijama za zadržavanje odgovarajuće prirodno svjetlo, kao i vještačko osvetljenje;
- obezbijediti održavanje higijene u sanitranom čvoru, kao i potrebne količine sredstva za održavanje lične higijene;
- obezbijediti da se svi oduzeti predmeti pravilno obilježavaju.

Zaštitnik upućuje sljedeće preporuke Upravi policije:

- preduzeti korake kako bi se materijalni uslovi u kojima rade službenici OB Cetinje unaprijedili na način što bi se službene prostorije okrečile i opremile dovoljnom količinom funkcionalnog mobilijara;
- obezbijediti kontinuirano snabdijevanje OB-a kako potrošnim kancelarijskim materijalom, tako i gorivom neophodnim za neometano obavljanje svakodnevnih aktivnosti.

4.1.8. Centar bezbjednosti Budva

Obilazak ovog CB-a je obavljen 8. juna 2021. godine. Shodno metodologiji rada obilazak je započet razgovorom sa načelnikom CB-a.

Objekat CB Budva je montažna zgrada napravljena poslije zemljotresa 1979. godine i stara je 40 godina. Zaštitnik je vršio monitoring CB Budva nekoliko puta kada je ukazivao na loše materijalne uslove u kojima rade policijski službenici i da prostorije za zadržavanje nijesu u skladu sa standardima.

Zaključci i preporuke

Obilaskom je utvrđeno da i dalje postoje određeni propusti koje je neophodno riješiti u cilju poštovanja ljudskih prava. Naime, u dosijeima koji su izuzeti utvrđeno je da ne postoji sačinjen zapisnik o tome da su lica upoznata sa svojim pravima, na kojem bi trebao postojati i potpis zadržanog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova. Takođe, iz dokumentacije nije moguće utvrditi da li su zadržanom licu ponuđeni svi obroci, kako je to propisano Pravilnikom o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

CB Budva, nema dovoljno službenika koji bi odgovorili problemima i izazovima koje imaju u radu pogotovu u ljetnjem periodu. Naime, Budva predstavlja metropolu turizma u Crnoj Gori, i neophodno je obezbijediti veći broj službenika, kako bi se moglo odgovoriti zahtjevima građanstva i čuvati javni red i mir. Takođe, u CB Budva nema dovoljno službenika u sektoru kriminalistike, što dodatno otežava rad i funkcionisanje u ovoj oblasti, što ukazuje na potrebu zapošljavanja stručnih lica, koja bi odgovorila ovoj vrsti izazovnog i odgovornog posla.

Naime, Zaštitnik ukazuje da policijski službenici već više od petnaest godina nijesu imali nikakvu vrstu psihološke podrške, koja je nužna u ovom poslu, a i predstavlja prevenciju sindromu „sagorijevanja“ kojem su najviše podložni policijski službenici, pogotovu imajući u vidu težinu u obavljanju svakodnevnih policijskih poslova. Naime, loši materijalni uslovi u kojima rade, nedovoljan broj službenika, neadekvatna zdravstvena zaštitna odnosno psihološka podrška utiče i na njihove svakodnevne kontakte sa građanima, što za posljedicu može imati neadekvatan pristup u komunikaciji sa građanstvom. Takođe, u CB Budva uniforme i obuća nijesu obnovljene od 2016. godine, i nemaju dovoljan broj komada uniformi.

12

Takođe, timu je saopšteno da je starosna granica službenika u ovom CB-u visoka, te da su nekolicini pripravnika, koji su bili obučeni za rad na policijskim poslovima, istekli ugovori i da trenutno nije postojala mogućnost za produžetak angažmana.

U odnosu na obuke koje se odnose na poštovanje ljudskih prava, Zaštitnik ukazuje da je potrebno obučavati policijske službenike, pogotovu imajući u vidu dešavanja u Budvi u 2021. godini u upotrebi sredstava prinude. Naime, kontinuirane obuke u oblasti ljudskih prava, kao i u nekim drugim oblastima su nužne, jer svakodnevna promjena zakonske regulative i međunarodnih standarda nameće potrebu za istim kako bi poštovali važeće propise i bili u skladu sa njima.

Zaštitnik nakon izvršenog obilaska konstatuje da su ispoštovane preporuke koje su ranije date CB Budva:

- da se svim licima koja su lišena slobode, uruči informativni list na jeziku koji oni razumiju i da se na istom obavezno potpiše policijski službenik;
- da se riješi problem nepokrivenosti video nadzorom svih uglova u prostorijama za zadržavanje;
- da preduzmu mjere kako bi se otklonili tehnički nedostaci usljed kojih nema pristupa vodovodnoj mreži u prostorijama za zadržavanje;
- da se preduzmu mjere kako bi se obezbijedilo vještačko osvjetljenje u prvoj i drugoj prostoriji za zadržavanje.

Obilaskom je utvrđeno da nijesu ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a koje su date Centru bezbjednosti Budva:

- da se prostorije za zadržavanje opreme fiksiranim klupama i stolicama, kako je propisano Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode¹³;
- da se pokrije video nadzorom dio hodnika u podrumskom dijelu u blizini jednokrevetne prostorija za zadržavanje;- da se ispituju navodi o fizičkom sankcionisanju lica lišenih slobode i o tome obavijesti Nacionalni mehanizam za prevenciju torture¹⁴;

Zaštitnik konstatuje da nije ispoštovana radnije data preporuka CB Budva, a koju je uputio i prema Upravi policije:

- da se prostorije za zadržavanje upodobe standardima CPT-a, u pogledu površine i dimenzija¹⁵.

¹² Po kazivanju policijskih službenika.

¹³ Ibid;

¹⁴ Opširnije u izvještaju na linku https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/31.news_report.html;

¹⁵ Godišnji Izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2018. godinu.

Na osnovu analize zatečenog stanja NPM daje sljedeće preporuke Centru bezbjednosti Budva:

- da se razmotri mogućnost snimanja saslušanje lica audio i video uređajem, uz dosljedno poštovanje ljudskih prava i sloboda lica koja se saslušavaju;
- da se razmotri mogućnost obezbjeđivanja magacina u sklopu CB Budva, u kojem će se čuvati stvari oduzete iz krivičnih djela i prekršaja, koje će se skladištiti u skladu sa zakonom i podzakonskim propisima;
- da se obezbijedi psihološka podrška policijskim službenicima;
- da se organizuju obuke u oblasti ljudskih prava;
- da se u Zapisnik o obezbjeđenju lica lišenog slobode/zadržanog lica svakog puta konstatuje vrijeme kada je licu ponuđen obrok, odnosno da li je obrok odbio;
- da se obezbijede službenicima redovni zdravstveni sistematski pregledi, kao i psihološka podrška;
- da se obnove i obezbijede rezervne uniforme policijskim službenicima, kao i obuča;
- da se uradi sistematizacija koja će predvidjeti više radnih mjesta i popuniti ta radna mjesta.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/66.news_report.html

4.1.9. Odjeljenje bezbjednosti Kolašin

Obilazak Odjeljenja bezbjednosti Kolašin je obavljen 18. juna 2021. godine.

Zaključci i preporuke

Zaštitnik zaključuje da u pogledu materijalnih uslova u OB Kolašinu i dalje nema značajnijeg napretka. Iako OB Kolašin nastoji i ulaže napore za unapređenje uslova, očigledno je da nailazi na prepreke na koje ne mogu uticati, a o čemu svjedoče obraćanja nadležnima, po kojima nije postupano.

Druga prostorija za zadržavanje i dalje nije u upotrebi. Primjećeno je i da se informativni listovi uručuju zadržanom licu, a ukoliko lice odbije da ga prihvati ili odbije da potpiše da je upoznat sa istim to konstatuje od strane policijskog službenika.

Međutim, neophodno je i dalje raditi na jačanju proceduralnih garancija protiv zlostavljanja i otklanjati uočene nedostatke, kao što je okolnost da izostaje navođenje tačnog vremena u kojem je lice iskoristilo svoje pravo na obavještanje o tome da je zadržano.

Zaštitnik konstatuje važnu činjenicu da je sistemski uređeno pitanje dostavljanja obroka licima koja su zadržana duže od 12 časova.

Zaštitnik konstatuje da nijesu ispunjene sljedeće preporuke:

- da se prostorije za zadržavanje upodobu standardima CPT-a u pogledu površine i dimenzija;
- da se prostorija za zadržavanje (br. 2) opremi fiksnim stolicama i klupom kao je propisano Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode;- da se izvrši rekonstrukcija sanitarnog čvora koji koriste lica lišena slobode i zadržana lica.

Zaštitnik upućuje sljedeću preporuku OB Kolašin:

- da se formular koji se popunjava u vezi sa obavještanjem rodbine odnosno trećeg lica popunjava u cjelosti i na način da se precizno navede vrijeme u koje je obavještanje izvršeno.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/70.news_report.html

4.1.10. Odjeljenje bezbjednosti Kotor

Tim NPM-a je obavio 17. jula 2021. godine, redovni obilazak Odjeljenja bezbjednosti Kotor.

Tokom obilaska tim NPM-a je obavio razgovor sa načelnikom OB-a kao i sa načelnikom kriminalističke policije u OB Kotor i komandirrom. Takođe je obavljen razgovor i sa zatečenim dežurnim službenicima.

Zaključci i preporuke

Rekonstrukcijom prostorija za zadržavanje, Ob Kotor je ispunio dio ranije datih preporuka¹⁶. Međutim i dalje bi trebalo raditi na unapređenju standarda u pogledu materijalnih uslova.

Takođe, neophodno je dalje raditi na jačanju procesnih garancija protiv mučenja i zlostavljanja na način što je neophodno da se Zapisnik o obezbjeđenju lica lišenih slobode/zadržanih lica u potpunosti popunjava (svako polje koje je moguće popuniti sa svim traženim podacima).

Zaštitnik konstatuje da su ispunjene sljedeće preporuke:

- preispitivanje potrebe za dodatnim zapošljavanjem službenika;
- da se obezbijedi kasa – sef ili drugo bezbjedno mjesto za čuvanje stvari koje se oduzimaju u dežurnoj prostoriji od zadržanih lica;
- da se u dosijeima lica koja su zadržana, u OBR obrascima uvijek konstatuje da li je lice primilo Informativni list (odbio da primi odnosno potpis zadržanog lica – ukoliko je prihvatio prijem).

Obilaskom je utvrđeno da nijesu ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a koje su date Ob Kotor:

- da se prostorije za zadržavanje u potpunosti opreme fiksiranim i stolicama kako je to propisano Pravilnikom;
- da se prostorije br. 2 i 3 upodobe sa standardima CPT-a u pogledu površine i dimenzija;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

Na osnovu analize zatečenog stanja NPM daje sljedeće preporuke Odjeljenju bezbjednosti Kotor:

- da se Zapisnik o obezbjeđenju lica lišenih slobode/zadržanih lica u potpunosti popunjava (svako polje koje je moguće popuniti sa svim traženim podacima).

¹⁶ https://www.ombudsman.co.me/docs/1558683170_final-izvjestaj-npm-za-2018.-godinu.pdf;

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/73.news_report.html

4.1.11. Stanica granične policije II Tivat - Jedinica granične policije Kotor - Granični prelaz „Luka Kotor“ u Kotoru

Obilazak Graničnog prelaza „Luka Kotor“ obavljen je 16. jula 2021. godine. Obilaskom je utvrđeno da ovaj granični prelaz nema prostoriju za zadržavanje, već se lica koja se lišavaju slobode na ovom GP odmah odvođe u Odjeljenje bezbjednosti Kotor. Do dolaska službenika OB-a, lica su pod nadzorom u kancelarijama službenika.

Zaključci i preporuke

Prema riječima službenika, dan prije uplovljavanja kruzera u GP Luka Kotor, službenici dobijaju spisak putnika i spisak posade koja će pristati na GP, kao i neophodnu dokumentaciju za sva lica. Nakon dobijanja spiska i dokumentacije, odmah se vrše provjere navedih lica.

U prethodnom periodu nijesu imali slučajeva da je nekom zabranjen ulazak u Crnu Goru.

Preko ovog GP se ne vrše prinudna udaljenja stranaca, shodno članu 114, stav 9 Zakona o strancima.¹⁷ U odnosu na drugu liniju provjere „Zaštitnik ukazuje da je neophodno da se lica koja se upućuju na „drugoj liniji provjere“, na jeziku koji razumiju pisanim putem budu obaviještena o razlogu upućivanja na tu provjeru.

Takođe, Zaštitnik smatra, da je neophodno da lica budu odmah obaviještena o svojim pravima, te da u tom pravcu službenici koji lišavaju slobode na GP moraju uručiti informativni list tim licima.

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik daje sljedeće preporuke Stanici policije II Tivat – graničnom prelazu Luka Kotor:

- da se lica koja se lišavaju slobode od strane službenika na GP Luka Kotor odmah obavijeste, na svom jeziku ili na jeziku koji razumiju, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznaju da nijesu dužni ništa da izjave, da imaju pravo na branioca koga sami izaberu, da zahtjevaju da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sami odrede, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji su državljani, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licima bez državljanstva ili izbjeglicama;¹⁸
- da se lica prema kojima se vrši provjera na „drugoj liniji provjere“, pisanim putem na jeziku koji razumiju obavijeste o svrsi i načinu provjere.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/72.news_report.html

¹⁷ ("Službeni list Crne Gore", br. 012/18 od 23.02.2018, 003/19 od 15.01.2019)

¹⁸ Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020) – član 5.

4.1.12. Centar bezbjednosti Herceg Novi

Zaštitinik, obavio je kontrolni obilazak Centra bezbjednosti Herceg Novi 24.9.2021. godine. Tokom kontrolnog obilaska obavljen je razgovor sa načelnikom CB-a, načelnikom kriminalističke policije, zamjenikom komandira kao i sa zatečenim policijskim službenicima u dežurnoj službi odnosno u kancelarijama kriminalističke policije.

Ispunjenost ranije datih preporuka

Na osnovu zatečenog stanja Zaštitinik ističe da preporuke date ovom CB-u, koje se odnose na materijalne uslove u prostorijama za zadržavanje nijesu ispunjene. Iako u CB-u navode razloge za nedostatak realizacije ovih preporuka (rekonstrukcija prostorije bi podrazumijevala zahtjevnije radove), mora se težiti ka postizanju određenih standarda i jednakih uslova boravka za sva lica lišena slobode ili zadržana, u svim objektima Uprave policije.

U odnosu na procesne garancije, zapaža se da preporuke o sačinjavanju i vođenju dokumentacije koja bi dokazivala poštovanje prava lica lišenih slobode i zadržanih lica, nijesu ispoštovane, čime se nameće pitanje da li su u konkretnim slučajevima ispoštovana prava tih lica.

NPM tim je uvidom u dokumentaciju koja se vodi povodom sredstava prinude zapazio da se inicijalne službene zabilješke sačinjavaju posebno odnosno da svaki službenik sačinjava sopstvenu zabilješku, što predstavlja dobru praksu postupanja policijskih službenika u ovakvim slučajevima u skladu sa ranije datim preporukama Zaštitnika.

Tim je upoznat da je Aktom o sistematizaciji radnih mjesta u ovom CB-u predviđeno 100 izvršilaca, dok je 93 mjesta popunjeno. Prema riječima načelnika broj trenutno zaposlenih službenika nije dovoljan za potrebe koje imaju na cjelokupnoj teritoriji koju pokrivaju, pa većina službenika često radi prekovremeno kako bi uspjeli obavljati redovne zadatke.

Zaštitinik zaključuje da kontinuirano opterećenje službenika može izazvati, prije svega umor i nezadovoljstvo kod policijskih službenika, što se može nepovoljno odraziti na pravilno odnosno zakonito obavljanje poslova tj. primjenu policijskih ovlašćenja.

S tim u vezi Zaštitinik preporučuje Upravi policije da preispita stvarne potrebe za dodatnim zapošljavanjem shodno važećem Aktu o sistematizaciji i u skladu sa nalazima ojača kadrovske kapacitete CB Herceg Novi.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/75.news_report.html

4.1.13. Odjeljenje bezbjednosti Plav

Redovni obilazak Odjeljenja bezbjednosti Plav obavljen je 1. novembra 2021. godine. Na početku obilaska obavljen je razgovor sa načelnikom OB Plav i komandrom Stanice policije. Kasnije je razgovarano i sa načelnikom kriminalističke policije, kao i sa dežurnim službenicima u OB-u.

Zaključci i preporuke

OB Plav je smješten u staroj zgradi, koja je projektovana po starom sistemu u čiji projektni plan nije ulazila kvadratura i kubikaža prostorija za zadržavanje, pa je vrlo teško adaptirati postojeće prostorije u skladu sa novousvojenim Pravilnicima i međunarodnim standardima.

Naime, načelnik OB Plava je nekoliko puta slao dopise Upravi policije, tražeći da se postupi po preporukama Zaštitnika, ali po tome nije ništa urađeno, uz obrazloženje da nema dovoljno finansijskih sredstava za adaptaciju.

Kako Uprava policije nije dala sredstva za adaptaciju prostorija za zadržavanje, načelnik OB Plav kao i njegovi pomoćnici, su uz pomoć donacija, odnosno sopstvenih sredstava renovirali prostoriju za zadržavanje, kako bi je upristojili, i kako bi ista bila koliko toliko humana za boravak lica koja se zadržavaju. Takođe, toalet koji je godinama predstavljao problem zbog izlivanja fekalija je zatvoren, a licima koja se zadržavaju dozvoljeno je da koriste toalet koji inače upotrebljavaju policijski službenici.

Ovaj OB ima raznih problema i izazova u radu zbog nedostatka ljudstva. Prema riječima načelnika, sistematizovano je 32 mjesta dok je trenutno popunjeno 25 mjesta. Takođe, kada je u pitanju Sektor kriminalističke policije i tu postoje problemi sa nedostatkom službenika. Naime, mnogi službenici se zasnovali radni odnos u OB Plav, dok su preraspodjelom poslova raspoređeni na radna mjesta u drugim centrima i odjeljenjima bezbjednosti.

Obilaskom je utvrđeno da nijesu ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a koje su date Ob Plav:

- upodobiti prostorije CPT standardima;
- da se u skladu sa utvrđenim prioritetima izvrši renoviranje zgrade OB Plav kako bi se omogućili odgovarajući uslovi kako licima koja mogu biti zadržana, tako i službenicima OB Plav.

U odnosu na zatečeno stanje u Odjeljenju bezbjednosti Plav Zaštitnik kao Nacionalni mehanizam za prevenciju torture daje sljedeće preporuke OB Plav:

- da se počne sa korišćenjem novih Zapisnika o obezbjeđenju lica lišenih slobode i zadržanih lica i da se isti popunjavaju u potpunosti, kao i da se počne sa korišćenjem novih Informativnih listova;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/84.news_report.html

4.1.14. Centar bezbjednosti Berane

Dana 1.11.2021. godine, obavljen je redovni obilazak Centra bezbjednosti Berane.

Zaključci i preporuke

Nakon sagledavanja uslova u prostorijama za zadržavanje Zaštitnik konstatuje da su uslovi u kojima borave zadržana lica u značajnoj mjeri unaprijeđeni izgradnjom novih prostorija. Ovaj segment je

značajan jer je obaveza nadležnih organa i države da obezbijedi osobama lišenim slobode adekvatnu ishranu, vodu, zdravstvenu njegu i odjeću i može predstavljati torturu ili drugi vid zlostavljanja¹⁹.

Obilaskom je utvrđeno da su ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a²⁰:

- da se obezbijedi električni ormar, koji se nalazi u hodniku ispred prostorija dežurne službe, na način što će isti uvijek biti zaključan i neće biti dostupan neovlašćenim licima.

Obilaskom je utvrđeno da nijesu ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a koje su date Centru bezbjednosti Berane:

- da se prostorije za zadržavanje upodobe standadima CPT-a, u pogledu površine i dimenzija;
- da se prostor u kojem se čuvaju lične stvari, oduzete od zadržanih lica i lica lišenih slobode, zaključava;
- da se u svim slučajevima konstatuje potpisom na Zapisnik o obezbjeđenju lica lišenih slobode i zadržanih lica, da je lice upoznato sa svojim pravima ili da je odbilo da potpiše isto (dio za informativni list);
- da se vodi pisana evidencija u Centru bezbjednosti Berane o licima koja su pozvana radi prikupljanja obavještenja od strane građanina tzv. „informativni razgovor“, a koja mogu biti zadržana najduže do 6 sati.

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik daje sljedeće preporuke CB Berane:

- da se prostorije za zadržavanje opreme fiksiranim klupama i stolicama, kako je propisano Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode²¹;
- da se čebad i posteljina u prostorijama za zadržavanje, kao i dušeci na krevetima redovno čiste i održavaju čistim;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/80.news_report.html

4.1.15. Stanica policije Petnjica

Redovni nenajavljeni obilazak Stanice policije Petnjica obavljen je 2. novembra 2021. godine.

Tokom razgovora sa komandirima i sa zaposlenima u Stanici policije, timu je saopšteno da imaju problem sa nedostatkom službenika. Naime, često se dešava da službenik iz dežurne službe, zbog potreba posla, napusti istu i izadje na teren radi obavljanja ostalih policijskih zadataka. Takođe je saopšteno da formacijski nije predviđeno postojanje dežurne službe u Stanici policije Petnjica.

¹⁹ Specijalni izvijestilac UN za torturu, Izvještaj A/64/175, 2008, paragraf 52;

²⁰ https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/39.news_report.html

²¹ Ibid;

Zaključci i preporuke

Tokom obilaska timu je saopšteno da nemaju osnovnih sredstava za rad kao što su stop palica, alko test, radar za mjerenje brzine itd. Takođe, službenici su iskazali potrebu za dobijanjem novih uniformi, odnosno za zaduživanjem uniforme jer postoje službenici u Stanici policije koji su zaposleni u stalni radni odnos a još nijesu zaduženi sa uniformom. Takođe, ovoj Stanici policije nedostaje i osnovnih materijalnih sredstava kao što su toneri i papiri. Timu je dat na uvid dopis kojim su se obraćali Centru bezbjednosti Berane radi nabavke sredstava za rad, ali bezuspješno.

U odnosu na zatečeno stanje u Stanici policije Petnjica Zaštitnik kao Nacionalni mehanizam za prevenciju torture daje sljedeće preporuke SP Petnjica:

- da se ažurno vodi evidencija lica koja su pozivana radi prikupljanja obavještenja od građanina;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova.

Centru bezbjednosti Berane:

- da se obezbijede ispravna vozila za rad službenika kao i osnovna sredstva (STOP palica, uniforme, radar, toneri i papir);
- da se razmotri mogućnost povećanja broja službenika u ovoj Stanici policije.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/78.news_report.html

4.1.16. Stanice granične policije I Rožaje - Granični prelaz „Kula“ Rožaje

Redovni obilazak Graničnog prelaza „Kula“ obavljen je 3. novembra 2021. godine. Uvodni razgovor obavljen je sa zatečenim šefom smjene na graničnom prelazu „Kula“. Tim NPM-a je obavio razgovor i sa dežurnim zatečenim službenicima. Takođe, tim je prilikom obilaska razgovarao sa komandrom Stanice granične policije Rožaje.

Zaključci i preporuke

Tim je zaključio da materijalni uslovi rada na ovom GP nijesu zadovoljavajući, a na šta je Zaštitnik i u prethodnom izvještaju ukazao. Službenici, putnici i lica lišena slobode na ovom GP, koriste vanjski toilet, jer je postojeći sanitarni čvor van upotrebe. Takođe, na ovom GP često dolazi do prekida snabdijevanjem električnom energijom, zbog čega na GP imaju agregat iz kojeg se alternativno napajaju u takvim situacijama.

Komandir se više puta obraćao nadležnima radi unaprjeđenja materijalnih uslova na ovom GP, ali bezuspješno. Zaštitnik ukazuje da su ovakvi materijalni uslovi neprihvatljivi i da treba što hitnije raditi na rješavanju istih.

Obilaskom je utvrđeno da nijesu ispoštovane ranije preporuke Zaštitnika kao NPM-a koje su date Graničnom prelazu Kula:

- da se unaprijede radni uslovi u kojima službenici rade;
- da se razmotri potreba zapošljavanja dodatnog broja službenika.

Na osnovu utvrđenog stanja Zaštitnik preporučuje Stanici granične policije I Rožaje:

- da se lica lišena slobode na GP Kula, što kraće zadržavaju na GP Kula I da se što prije prevezu u OB Rožaje;
- da obezbijede specijalizovano vozilo za prevoz lica lišenih slobode na Graničnim prelazima koja obuhvata Stanica granične policije I Rožaje;
- da se lica koja se lišavaju slobode od strane službenika na GP Kula obavijeste, na svom jeziku ili na jeziku koji razumiju, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznaju da nijesu dužni ništa da izjave, da imaju pravo na branioca koga sami izaberu, da zahtjevaju da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sami odrede, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji su državljani, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licima bez državljanstva ili izbjeglicama²²;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova;
- da se lica prema kojima se vrši provjera na "drugoј liniji provjere", pisanim putem na jeziku koji razumiju obavijeste o svrsi i načinu provjere.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/85.news_report.html

4.1.17. Centar bezbjednosti Pljevlja

Tim Zaštitnika kao NPM-a je 4.11.2021. godine obavio kontrolni obilazak Centra bezbjednosti Pljevlja, radi sagledavanja realizacije ranije datih preporuka.

Ispunjenost ranije datih preporuka

Na osnovu zatečenog stanja Zaštitnik ističe da preporuke date ovom CB-u, koje se odnose na materijalne uslove u prostorijama za zadržavanje nijesu ispunjene. Iako U CB-u navode razloge za nerealizaciju ovih preporuka (rekonstrukcija prostorije bi podrazumijevala zahtjevnije radove), mora se težiti ka postizanju određenih standarda i jednakih uslova boravka za sva lica lišena slobode ili zadržana, u svim objektima Uprave policije.

Direktor Uprave policije donio je Instrukciju o postupanju službenika Uprave policije prema licima lišenim slobode i zadržanim licima, koja se primjenjuje od 1. aprila 2021. godine, čiji je sastavni dio novi obrazac Zapisnika o obezbjeđenju lica lišenog slobode/zadržanog lica kao i novi obrazac Informativnog lista. Na ovom GP su zatečeni novi informativni listovi koji su u upotrebi.

Uvođenjem novih informativnih listova kao i Zapisnika o obezbjeđenju lica lišenog slobode /zadržanog lica, značajno će olakšati, ne samo upoznavanje sa svojim pravima zadržanih lica i lica lišenih slobode, već i rad policijskih službenika i lakše će se dokazivati da je lice stvarno primilo informativni list i da je bilo upoznato sa svojim pravima na taj način. U CB Pljevlja, shodno navedenoj instrukciji, koriste nove informativne listove kao i Zapisnike o obezbjeđenju lica lišenih slobode odnosno zadržanih lica.

²² Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020) – član 5.

Uvidom u dosije, tim je zapazio da ne postoji Zapisnik o upoznavanju lica lišenog slobode o svojim pravima, na kojem bi trebao postojati i potpis zadržanog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlaštenja u obavljanju tih poslova²³.

Lice lišeno slobode od strane nadležnog državnog organa mora biti odmah obaviješteno, na svom jeziku ili na jeziku koji razumije, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznato da nije dužno ništa da izjavi, da ima pravo da uzme branioca koga sam izabere, da zahtijeva da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sam odredi, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji je državljanin, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licu bez državljanstva ili izbjeglici.²⁴

Precizno i detaljno vođenje evidencije o obavještenju lica lišenog slobode o svojim pravima, kao i konstatovanje svih bitnih podataka u vezi sa tim, predstavlja ne samo konstatovanje ispunjavanje obaveze prema licu lišenom slobode, već i zaštitu policijskog službenika od eventualnih sumnji o uskraćivanju prava da lice lišeno slobode iskoristi svoja zagarantovana prava.

Tim NPM je obišao sektor kriminalističke policije i razgovarao sa šefom kriminalističke policije. Tema razgovora su bile bezbjednosne procjene lica lišenih slobode, odnosno potreba za Pravilnikom koji bi propisao način i procedure bezbjednosne procjene i ukazano je na donešene preporuke Zaštitnika, u odnosu na navedeno.

Zaštitinik koristi priliku da preporuča Upravi policije da preispita stvarne potrebe u odnosu na ovaj CB, a koje se prevashodno odnose na uvođenje kontinuiranih obuka različitog tipa koje bi doprinijele unapređenju rada samih službenika kao i da sagleda potrebu za podmladjivanjem kadra, obzirom da, prema nalazima Zaštitnika kao NPM-a ovaj CB ima službenike čija je stopa prosječne starosne dobi među najvećima u Crnoj Gori.

Konačno, Zaštitinik smatra da Uprava policije i CB Pljevlja, bi trebali da ulože dodatne napore, kako bi ranije date preporuke ovom CB-u bile ispoštovane, sve u cilju zaštite lica lišenih slobode i zadržanih lica ali i policijskih službenika koji prema tim licima primjenjuju policijska ovlaštenja.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitainprevencija/82.news_report.html

4.1.18. Stanice granične policije I Pljevlja - Granični prelaz „Ranča“ – Pljevlja

Tim NPM-a je 4. novembra 2021. godine, obavio redovni obilazak Graničnog prelaza “Ranča”. Sporazumom o međunarodnom drumskom saobraćaju između Vlade Crne Gore i Vlade Srbije u dijelu unapređenja granične infrastrukture planirana je izgradnja savremenog graničnog prelaza “Ranče”. Trenutno se izvode zemljani radovi i teku planiranom dinamikom. Po kazivanju zatečenih policijskih službenika na ovom prelazu, prelaz je završen, da su u fazi naručivanja kancelarijskog materijala, te da će novi Granični prelaz na ovoj dionici biti pušten u rad početkom 2022. Godine

Zaključci i preporuke

²³ „Službeni list Crne Gore“, br. 021/14 i 066/15 od 26.11.2015. godine – član 180;

²⁴ Zakonik o krivičnom postupku, "Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020, 145/21 od 31.12.2021) – član 5;

Uvidom u raspoložive objekte i prostorije koje koriste službenici, konstatovano je da su uslovi rada i boravka nezadovoljavajući. Naime, glavna prostorija u kojoj borave službenici je neuslovna i dotrajala. Opremljena je pohabanim i dotrajalim namještajem koji nije u potpunosti funkcionalan i to: jednim kaučom, sa tri stolice i dva stola. Takođe, nije obezbijeđeno odgovarajuće grijanje u zimskim uslovima, na šta je NPM timu posebno ukazano. Usled dotrajalosti elektro instalacija moguć je rad samo jednog grijnog tijela, što u zimskim uslovima i temperaturama koje su često danima ispod 0 stepeni, ne obezbjeđuje optimalno zagrijavanje. Zaštitnik je na sve ovo već ukazivo u izvještaju 2018.godine.²⁵ Povoljna okolnost je što je novi granični prelaz završen, što je u toku nabavka kancelarijskog materijala, iz čega proističe da će službenici u kratkom vremenskom periodu biti premješteni na novi granični prelaz. Zaštitnik smatra kao značajan iskorak izgradnju novog graničnog prelaza na ovom putnom pravcu, koji će stvoriti bolje uslove za rad policijskih službenika, kao i obezbijediti posebnu prostoriju u kojoj će boraviti lica lišena slobode na ovom GP.

Zaštitnik ukazuje da dimenzije prostorija moraju ispunjavati standarde koji su propisani Pravilnikom o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode²⁶.

Međutim, naglašavamo da važeći Pravilnik nije u skladu sa standardom CPT-a. Trenutno se koristi sljedeći kriterijum (koji je Evropski sud za ljudska prava usvojio kao mjerodavan) prilikom procjene policijskih ćelija namijenjenih jednoj osobi za boravak duži od nekoliko sati: veličine od 7 kvadratnih metara, sa 2 ili više metara od zida do zida, 2,5 metra između poda i plafona²⁷, na šta je tim NPM-a ukazao.

Obzirom da se očekuje puštanje u rad novog GP na ovom putnom pravcu, tim NPM-a će u narednom periodu obaviti detaljan obilazak ovog GP I sagledati materijalne uslove u prostoriji za zadržavanje kao I uslove za rad policijskih službenika, a posebno izvršiti uvid u dokumentaciju koja se vodi na ovom GP I u Stanici policije I Pljevlja, sa posebnim akcentom na ostvarivanje prava kako lica koja se lišavaju slobode na ovom GP tako I ostalih putnika koji prolaze preko ovog GP.

²⁵ https://www.ombudsman.co.me/docs/1558683170_final-izvjestaj-npm-za-2018.-godinu.pdf

²⁶ "Službeni list Crne Gore", br. 052/12 od 12.10.2012;

²⁷ CPT/Inf(92)3-part1, Paragraf 43;

Na osnovu utvrđenog stanja Zaštitinik preporučuje Stanici granične policije I Pljevlja:

- da obezbijede specijalizovano vozilo za prevoz lica lišenih slobode na Graničnim prelazima koja obuhvata Stanica granične policije I Pljevlja;
- da se lica koja se lišavaju slobode od strane službenika na GP Ranče obavijeste, na svom jeziku ili na jeziku koji razumiju, o razlozima lišenja slobode i istovremeno upoznaju da nijesu dužni ništa da izjave, da imaju pravo na branioca koga sami izaberu, da zahtjevaju da se o lišenju slobode obavijesti lice koje sami odrede, kao i diplomatsko konzularni predstavnik države čiji su državljani, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licima bez državljanstva ili izbjeglicama ;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova;
- da se lica prema kojima se vrši provjera na "drugoj liniji provjere", pisanim putem na jeziku koji razumiju obavijeste o svrsi i načinu provjere, kao i konzularni predstavnik države čiji su državljani, odnosno predstavnik odgovarajuće međunarodne organizacije ako se radi o licima bez državljanstva ili izbjeglicama²⁸;
- da se o upoznavanju sa pravima lica lišenih slobode, sačini zapisnik koji će biti potpisan od strane tog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova;
- da se lica prema kojima se vrši provjera na "drugoj liniji provjere", pisanim putem na jeziku koji razumiju obavijeste o svrsi i načinu provjere.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/79.news_report.html

4.1.19. Odjeljenje bezbjednosti Mojkovac

Kontrolni obilazak Odjeljenja bezbjednosti Mojkovac obavljen je 5. novembra 2021. godine.

Ispunjenost ranije datih preporuka

Na osnovu zatečenog stanja Zaštitinik ističe da preporuke date ovom OB-u, koje se odnose na materijalne uslove u prostorijama za zadržavanje nijesu ispunjene. Iako U CB-u navode razloge za izostanak realizacije ovih preporuka (rekonstrukcija prostorije bi podrazumijevala zahtjevnije radove), mora se težiti ka postizanju određenih standarda i jednakih uslova boravka za sva lica lišena slobode ili zadržana, u svim objektima Uprave policije.

Tim je izvršio uvidu zahtjev koji se odnosi na obraćanje nadležnih u OB Mojkovac Upravi policije radi adaptacije prostorija za zadržavanje shodno preporukama Zaštitnika iz prethodnog izvještaja, međutim i pored toga preporuke nijesu ispoštovane.

Direktor Uprave policije donio je Instrukciju o postupanju službenika Uprave policije prema licima lišenim slobode i zadržanim licima, koja se primjenjuje od 1. aprila 2021. godine, čiji je sastavni dio novi obrazac

²⁸ Zakon o krivičnom postupku ("Službeni list Crne Gore", br. 057/09 od 18.08.2009, 049/10 od 13.08.2010, 047/14 od 07.11.2014, 002/15 od 16.01.2015, 035/15 od 07.07.2015, 058/15 od 09.10.2015, 028/18 od 27.04.2018, 116/20 od 04.12.2020) – član 5.

Zapisnika o obezbjeđenju lica lišenog slobode/zadržanog lica kao i novi obrazac Informativnog lista. Na ovom GP su zatečeni novi informativni listovi koji su u upotrebi.

Uvođenjem novih informativnih listova kao i Zapisnika o obezbjeđenju lica lišenog slobode /zadržanog lica, značajno će olakšati, ne samo upoznavanje sa svojim pravima zadržanih lica i lica lišenih slobode, već i rad policijskih službenika i lakše će se dokazivati da je lice stvarno primilo informativni list i da je bilo upoznato sa svojim pravima na taj način.

U OB Mojkovac, shodno navedenoj instrukciji, koriste nove informativne listove kao i Zapisnike o obezbjeđenju lica lišenih slobode odnosno zadržanih lica.

Uvidom u dosije, tim je zapazio da ne postoji Zapisnik o upoznavanju lica lišenog slobode o svojim pravima, na kojem bi trebao postojati i potpis zadržanog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova²⁹. Prema riječima nadležnih, lica se kroz službenu zabilješku o lišenju slobode upoznaju sa svojim pravima.

Precizno i detaljno vođenje evidencije o obavještenju lica lišenog slobode o svojim pravima, kao i konstatovanje svih bitnih podataka u vezi sa tim, predstavlja ne samo konstatovanje ispunjavanja prava lica lišenog slobode, već i zaštitu policijskog službenika od eventualnih navoda o uskraćivanju prava da lice lišeno slobode iskoristi svoja zagarantovana prava.

Tim NPM je obišao sektor kriminalističke policije i razgovarao sa šefom kriminalističke policije. Tema razgovora su bile bezbjednosne procjene lica lišenih slobode, odnosno potreba za Pravilnikom koji bi popisao način i procedure bezbjednosne procjene i ukazano je na donešene preporuke Zaštitnika, u odnosu na navedeno. Zaštitnik koristi priliku da preporuči Upravi policije da preispita stvarne potrebe u odnosu na ovaj OB, a koje se prevashodno odnose na potrebu sagledavanja podmladivanja kadra.

Sistematizacijom su popunjena sva radna mjesta, ali kroz razgovor sa načelnikom zaključeno je da je potreba ovog Odjeljenja da se poveća broj službenika, naročito jer je praksa da u ljetnjim mjesecima određen broj službenika radne zadatke obavlja u centrima i odjeljenjima bezbjednosti na primorju.

Konačno, Zaštitnik smatra da Uprava policije i OB Mojkovac, treba da ulože dodatne napore, kako bi ranije date preporuke ovom OB-u bile ispoštovane, sve u cilju zaštite lica lišenih slobode i zadržanih lica ali i policijskih službenika koji prema tim licima primjenjuju policijska ovlašćenja.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/77.news_report.html

4.1.20. Stanica policije Plužine

Tim NPM-a obavio je kontrolni obilazak Stanice policije Plužine 2. decembra 2021. godine, u cilju provjere realizacije preporuka datih u prethodnom obilasku. Tokom kontrolnog obilaska obavljen je razgovor sa zatečenim policijskim službenicima u dežurnoj službi.

²⁹ „Službeni list Crne Gore“, br. 021/14 i 066/15 od 26.11.2015. godine – član 180;

Ispunjenost ranije datih preporuka

Stanica policije Plužine raspolaže sa dvije prostorije za zadržavanje, od kojih je jedna u ranijem periodu stavljena van upotrebe, a druga se koristi i jednokrevetna je.

Na osnovu zatečenog stanja Zaštitinik ističe da preporuka data ovoj SP, koja se odnosi na materijalne uslove u prostoriji za zadržavanje nije ispunjena.

Kako se, prema riječima policijskih službenika, zadržano lice prilikom lišenja slobode bez odlaganja obavijesti i pouči da ima pravo da o zadržavanju obavijesti lice koje sam odredi, kao i diplomatskog, odnosno konzularnog predstavnika države čiji je državljanin, odnosno predstavnika odgovarajuće međunarodne organizacije, ako se radi o raseljenom licu ili licu bez državljanstva, neophodno je obezbijediti i da se u svakom konkretnom slučaju izradi zapisnik na kojem bi trebao postojati i potpis zadržanog lica i policijskog službenika koji ga je o pravima upoznao, kako to popisuje Pravilnik o načinu obavljanja policijskih poslova i primjeni ovlašćenja u obavljanju tih poslova³⁰.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/86.news_report.html

4.1.21. Centar bezbjednosti Podgorica

Kontrolni obilazak ovog Centra bezbjednosti je realizovan 26.12.2021. godine. Tokom obilaska obavljen je povjerljiv razgovor sa zadržanim licima bez prisustva službenika Centra bezbjednosti. Zadržano lice sa kojim je prvo obavljen razgovor, nije imalo primjedbi na postupanje policijskih službenika prema njemu. Takođe, u ćeliji su zatečena ćebad i čista posteljina, a prostorija je bila provjetrena i zagrijana. Obzirom da lice ima ortopedski problem sa ramenom, policijski službenici su dozvolili licu da nosi longetu za rame. Na pitanje tima NPM-a, na koju stranu su mu sredstva za vezivanje bila stavljena, lice je odgovorilo da su mu ruke bile vezane naprijed, upravo iz razloga što je saopštio policijskim službenicima da ima problema sa ramenom. Tim navodi da ovakav postupak policijskih službenika predstavlja dobru praksu u postupanju kada je u pitanju primjena sredstava za vezivanje. Lice je saopštilo da nije imalo potrebe da bude ljekarski pregledan i da takvo nešto nije tražio.

I drugo zatečeno lice je saopštilo da su policijski službenici postupali sa njim dobro i da nema primjedbu na postupanje policijskih službenika. Međutim, primjedba ovog lica se odnosila da u toaletu nema dovoljno sredstava za higijenu (konkretno sapuna). Tim je provjerio navode i utvrdio da zaista nije bilo sredstava za higijenu u toaletu.

Treće lice bilo je maloljetno. Nije imalo primjedbi na postupanje policijskih službenika, kako onih u dežurnoj službi tako i onih službenika koji su vršili lišenje slobode. Lice je takođe saopštilo da je odmah priznalo izvršenje krivičnog djela koje mu se stavlja na teret. Bilo je smješteno u prostoriji koja je namijenjena za smještaj maloljetnika.

Zaključci i preporuke

Iako su materijalni uslovi zatečeni na odgovarajućem nivou (sa izuzetkom u pogledu nedostajućih sredstava za održavanje lične higijene), potrebno je obezbijediti da se svi djelovi hodnika odnosno prilaza ka prostorijama za zadržavanje odgovarajuće osvijetle. Primjećuje se da zadržanim licima još uvijek nije

³⁰ „Službeni list Crne Gore“, br. 021/14 i 066/15 od 26.11.2015. godine – član 180.

omogućen boravak na svježem vazduhu. Takođe je primjećeno i da je neophodno da se obezbijedi jasan prikaz iz prostorija za zadržavanje na monitoru koji se nalazi u dežurnoj službi.

Konačno, primjećuje se i da se nije u potpunosti napustila praksa da se lica koja budu dovedena u pratnji policije u objekat policije, ne evidentiraju u "Dežurnoj službi"- već, navodno, inspektori vode svoje evidencije. Stav NPM-a je da to informacije o razgovorima sa građanima čini teško dostupnim, netransparentnim i nepouzdanim.

Kako je već navedeno, Evropski komitet za prevenciju torture navodi da je važno da kada god se neko lice dovede ili pozove u policijsku ustanovu u cilju prikupljanja informacija o krivičnom djelu, njegovo/njeno prisustvo uvijek propisno evidentira. Posebno, u evidenciji treba navesti ko je doveden ili pozvan, od strane koga, po čijem nalogu, u koje vrijeme, iz kog razloga, u kom svojstvu (osumnjicheni, svjedok, itd.),

Na osnovu analize zatečenog stanja Zaštitnik daje sljedeću preporuku Centru bezbjednosti Podgorica:

- da se obezbijedi jasan prikaz iz prostorija za zadržavanje na monitoru koji se nalazi u dežurnoj službi;
- da se obezbijedi kontinuirano snabdijevanje sredstvima za higijenu u toaletu u prostorijama za zadržavanje;
- da se obezbijedi kontinuirano vještačko osvjetljenje u hodnicima koji vode do prostorija za zadržavanje.

kome je dotično lice predato i kada je dotično lice napustilo prostorije policije.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/83.news_report.html

4.1.22. Generalna zapažanja u odnosu na UP

Zaštitnik zaključuje da u određenim segmentima u odnosu na ranije date preporuke, ima napretka. Konkretno, zabilježen je napredak u odnosu na poboljšanje materijalnih uslova u prostorijama za zadržavanje, koje su adaptirane, okrečene i uredne, poštovanje proceduralnih garancija u jednom broju organizacionih jedinica, kao i bolju pokrivenost video nadzorom.

I dalje ostaje generalno zapažanje da dimenzije prostorija za zadržavanje nijesu u skladu sa standardom Evropskog komiteta za prevenciju torture (European Committee for the Prevention of Torture - CPT)³¹. Evropski sud za ljudska prava usvojio je kao mjerodavane dimenzije prilikom procjene policijskih ćelija namijenjenih jednoj osobi za boravak duži od nekoliko sati: veličine od 7 kvadratnih metara, sa 2 ili više metara od zida do zida i 2,5 metra između poda i plafona.³² Sa tim u vezi Zaštitnik ponavlja da domaći Pravilnik o uslovima koje moraju da ispunjavaju prostorije za zadržavanje lica lišenih slobode nije u skladu sa standardom CPT-a, zbog čega je Zaštitnik i podnio inicijativu za izmjenu ovog Pravilnika kako bi isti bio upodobljen sa standardima CPT-a.³³

Zaštitnik ukazuje i na segmente rada u kojima je potrebno uložiti dodatni napor radi unapređenja položaja dovedenih i zadržanih lica, kao i postupanja policijskih službenika pri primjeni drugih policijskih ovlašćenja, a što se prvenstveno odnosi na obezbjeđivanje posebnih prostorija za saslušanje i njihovo opremanje opremom za audio i/ili video snimanje, s obzirom na to da postojanje tih prostorija predstavlja

jedan vid preventivnog postupanja i značajnu meru zaštite lica lišenih slobode od eventualnog nedozvoljenog postupanja policijskih službenika.

Primjećen je određeni napredak i u vezi sa postupanjem u skladu sa ranije datim preporukama u pogledu uspostavljanja evidencije lica koja su pristupila u CB/OB u cilju obavljanja informativnog razgovora, kao i da se dio u formularu koji se odnosi na obavještenje trećeg lica, koji je namijenjen za „ime i prezime policijskog službenika koji je izvršio obavještanje“, popunjava u potpunosti.

Međutim, primjećuje se i da se nije u potpunosti napustila praksa da se lica koja budu dovedena u pratnji policije u objekat policije, ne evidentiraju u „Dežurnoj službi“, već, navodno, inspektori vode svoje evidencije. Stav NPM-a je da to informacije o razgovorima sa građanima čini teško dostupnim, netransparentnim i nepouzdanim. Zaštitnik još jednom podsjeća da Evropski komitet za prevenciju torture navodi da je važno da kada god se neko lice dovede ili pozove u policijsku ustanovu u cilju prikupljanja informacija o krivičnom djelu, njegovo/njeno prisustvo uvijek propisno evidentira. Posebno, u evidenciji treba navesti ko je doveden ili pozvan, od strane koga, po čijem nalogu, u koje vrijeme, iz kog razloga, u kom svojstvu (osumnjičeni, svjedok, itd.), kome je dotično lice predato i kada je dotično lice napustilo prostorije policije.

Neophodno je i dalje otklanjati uočene nedostatke, kao što je okolnost da izostaje potpis lica lišenoga slobode čime se potvrđuje da je lice iskoristilo pravo da o zadržavanju odnosno lišavanju slobode obavijesti treće lice. Isti nedostatak je primjećen u odnosu na pravo na obavještenje branioca.

U odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu neophodno je u predmetni formular unijeti sve tražene podatke bez izuzetka, a korisno bi bilo uvesti i poseban jedinstven registar u kojem bi se evidentirala lica koja su tražila pristup ljekaru.

4.2. UPRAVA ZA IZVRŠENJE KRIVIČNIH SANKCIJA – zatvori

4.2.1. Zatvor u Bijelom Polju

Obilazak Zatvora u Bijelom Polju, tim NPM-a je obavio 24. juna 2021. godine.

Zatvor za kratke kazne u Bijelom Polju je kapaciteta 80 mjesta, dok se u Istražnom zatvoru može pritvoriti do 50 osoba.

U zatvoru je zaposleno 65 službenika. U sektoru obezbjeđenja zaposlen je najveći broj službenika. Prema riječima zamjenika načelnika služba obezbjeđenja je u deficitu sa kadrovima i trebalo bi povećati broj službenika. Prema važećoj sistematizaciji 6 radnih mjesta u ovoj službi je upražnjeno. Takođe izuzeta je dokumentacija sa evidencijama o završenim obukama zatvorenika.

Zaključci i preporuke

Sagledavajući aktuelno stanje u Zatvoru Bijelo Polje, NPM je konstatovao dalji napredak u funkcionisanju ovog zatvora. Međutim, i dalje treba raditi na jačanju kadrovskih kapaciteta na svim nivoima i uključivati što veći broj zatvorenika u različite aktivnosti. Zatvor i dalje nema stalno zaposlenog psihologa, koji bi trebao da predstavlja važnu kariku u zatvorskom sistemu.

NPM konstatuje da se u Zatvoru za kratke kazne proces resocijalizacije ne može odvijati na isti način kao sa licima koja su osuđena na višegodišnje kazne zatvora, ali se ne može isključiti činjenica da pojedinci i u ovom zatvoru mogu provesti duže vrijeme (situacije kada izdržavaju i po više kratkih kazni zatvora za različite presude). I zbog gore navedenog razloga, ali i da bi terapijske aktivnosti (u vidu radionica, grupnih psihoterapijskih seansi za zavisnike) bile sprovedene redovno, važno je ojačati kadrovske kapacitete Odsjeka za tretman – Grupe za ispitivanje ličnosti i realizaciju tretmana.

Takođe, u budućem djelovanju treba nastaviti ka povećanju broja radno angažovanih zatvorenika, kao i učešća u svim tretmanskim aktivnostima.

Posmatrajući generalno na nivou Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, dobra praksa u Zatvoru Bijelo Polje jeste ažurno vođenje dokumentacije. Međutim, NPM ističe da je potrebno obezbijediti održivost i kontinuitet aktivnosti usmjerenih na resocijalizaciju.

Zaštitnik ponavlja djelimično ispunjenu preporuku Upravi UIKS-a:

- da se kadrovski kapaciteti ZKK Bijelo Polje ojačaju u cilju obezbjeđivanja psihologa u radnom timu.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/71.news_report.html

4.2.2. UIKS- Maloljetnički zatvor, Poluotvoreno odjeljenje i C Odjeljenje zatvora za duge kazne u Spuzu

Obilazak više organizacionih jedinica u UIKS-u obavljen je 17. decembra 2021. godine.

Tim je na početku obilaska obavio razgovor sa načelnikom Zatvora za duge kazne, načelnicom sektora za tretman, vođom smjene i komandirima paviljona „F“ i poluotvorenog odjeljenja, tokom kojeg su predstavljene planirane aktivnosti tokom obilaska, u skladu sa metodologijom rada NPM-a.

Maloljetnički zatvor

Razgovor sa maloljetnicima

Zaštitnik je razgovarao sa svim zatečenim maloljetnicima (7). Glavna primjedba se odnosi na to da ne znaju kako da „ubiju vrijeme“, da leže i igraju video igrice, ali i to ipak dosadi. Voljeli bi više vremena da provode na čistom vazduhu i da se bave sportom i rekreacijom. Pored navedenog, maloljetnici su nezadovoljni ambijentom, hranom i psihosocijalnom podrškom.

Jedan od maloljetnika je bio izdvojen jer je po navodima zatečenih službenika zloupotrijebio pogodnost na način da je izvršio novo krivično djelo. Maloljetnik je zatražio da koristi kupatilo iz razloga što se od lišavanja slobode, odnosno da se 3 dana nije kupao. U vezi s tim naročito zabrinjava pojava držanja maloljetnika u uslovima koji su slični zatvorskoj samici, a koja mjera može ugroziti njihov tjelesni i/ili psihički integritet. Zaštitnik podsjeća na preporuke i standarde koji sugerišu da, ukoliko se maloljetnici izoluju od ostalih, to treba primijeniti tokom najkraćeg mogućeg vremena. Takođe, maloljetniku nije bio dozvoljen pristup ličnim stvarima, što je, u tom uzrastu jako važno za emotivnu stabilnost.

Zaključci u odnosu na maloljetnički zatvor

Materijalni uslovi u maloljetničkom zatvoru iako adekvantni i dalje ne predstavljaju personalizovani prostor koji odaje utisak maloljetničkog zatvora, već zatvora za odrasle. Ambijent je hladan u smislu boja i odnosa koji vladaju u istom. Utisak je da ne postoje individualni planovi i programi tretmana za maloljetnike. Ukoliko se maloljetnicima koji imaju probleme ne posveti adekvatna pažnja, postoji velika opasnost od dugoročne društvene neprilagođenosti. Predstavnici tima NPM-a su primijetili da dio zatečenih službenika obezbjeđenja nije specifično obučen za rad sa maloljetnicima, kao i da ne posjeduju vještine potrebne za njihov poseban tretman. Da bi se to izbjeglo ili umanjilo, potrebno je da se ulože posebni naponi bazirani na multidisciplinarnom pristupu čitavog niza stručnjaka. Učitelji i nastavnici, instruktori, psiholozi i drugi profesionalci imaju zadatak da obezbijede sigurno socio-terapijsko okruženje u kome će se na najbolji način izraziti individualne potrebe maloljetnika. Maloljetnici imaju potrebu za fizičkom aktivnošću i intelektualnom stimulacijom, pa je nedostatak svrsishodne aktivnosti za njih posebno opasan. Iz razgovora sa maloljetnicima čini se očiglednim da kod njih preovlađuju osećanja otuđenosti, odbačenosti, bezvrijednosti i bijesa. Prevaziđeni i uhodani načini postupanja dijela zaposlenih ne doprinose ublažavanju ovih teških osećanja koja obavezno vode u destrukciju i recidivizam. Odgovornost za uspostavljanje sistema kontinuirane društvene podrške i saradnje u procesu rehabilitacije maloljetnika, leži prvenstveno na Upravi za izvršenje krivičnih sankcija. Oni bi morali da pokrenu proces međusektorske saradnje i insistiraju na uključivanju i preuzimanju obaveza svih institucija koje su od značaja za dobrobit mladih.

Zaključci u odnosu na poluotvoreno odjeljenje

Materijalni uslovi u Poluotvorenom odjeljenju su bili adekvatni. Zaštitnik podsjeća da boravak u poluotvorenim uslovima predstavlja neophodnu pripremu zatvorenika za povratak u društvo, nakon izdržane kazne. Poluotvoreni uslovi su slični životu na slobodi. Stoga ovi uslovi predstavljaju svojevrsan test kojim se provjerava zatvorenikova spremnost i odgovornost prije nego što se otpusti s izdržavanja kazne.

Zaključci u odnosu na C odjeljenje KPD-a

Materijalni uslovi u "C" odjeljenju su bili adekvatni. Zapaženo je da je potrebno uložiti napore da se zatvorenici osuđenim na dugotrajne kazne zatvora pruži režim prilagođen njihovim potrebama (radno angažovanje) i da zatvorenici bude omogućen što redovniji kontakt sa spoljašnjim svijetom. Rad, obrazovanje, sport, kulturne aktivnosti i hobiji, ne samo da pomažu da prođe vrijeme, već su i ključni u promociji socijalnog i mentalnog blagostanja i učenju prenosivih vještina (op. prev. osnovne vještine i sposobnosti koje pojedinci mogu primijeniti u različitim vrstama poslova) koje će biti korisne tokom zatvorske dijela kazne, ali i nakon toga. Uključenost zatvorenika u ove aktivnosti, pored njihovog učešća u programima tretmana koji djeluju na prestupničko ponašanje, predstavlja važan činilac u stalnoj procjeni ponašanja svakog lica. One omogućavaju osoblju svih kategorija da bolje razumije zatvorenike i da donosi informisane odluke o tome kada bi bilo pravo vrijeme da zatvorenik napreduje kroz režim i da mu se pruže uslovi sa manjim stepenom bezbjednosti. Mogućnost takvog napredovanja jeste od suštinske važnosti za upravu zatvora i za zatvorenika. Ona motiviše i nagrađuje zatvorenika, obezbjeđujući napredovanje kroz kaznu u fazama, u njihovom inače neodređenom svijetu, i omogućava dublji odnos između osoblja koje vrši procjenu i zatvorenika, što doprinosi dinamičkoj sigurnosti.³⁴

³⁴ Idem.

Preporuke

Zaštitnik, nakon obilaska maloljetničkog zatvora, upućuje sljedeće preporuke upravi UIKS-a u odnosu na maloljetnički zatvor:

- pripremiti individualni plan i program tretmana za svakog maloljetnika i voditi evidenciju o realizaciji;
- dodatno edukovati službenike obezbjeđenja za rad sa maloljetnicima;
- maloljetnicima omogućiti program obrazovanja, sporta, profesionalne obuke, rekreacije i druge aktivnosti;
- raditi na uspostavljanju sistema kontinuirane društvene podrške i saradnje u procesu rehabilitacije maloljetnika.

Zaštitnik, nakon obilaska C odjeljenja, upućuje sljedeće preporuke upravi UIKS-a u odnosu na C odjeljenje zatvora za duge kazne:

- omogućiti radno angažovanje zatvorenima sa dugotrajnom kaznom zatvora;
- omogućiti dužinu trajanja posjete u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaprevencija/87.news_report.html

4.2.3. Generalna zapažanja u odnosu na zatvorski sistem

U izvještajnom periodu u fokusu Zaštitnika kao NPM-a je bilo poštovanje ljudskih prava maloljetnika, kao i lica koja kaznu zatvora izdržavaju u Poluotvorenom odjeljenju odnosno C Odjeljenju zatvora za duge kazne.

Materijalni uslovi u maloljetničkom zatvoru iako adekvantni i dalje ne predstavljaju personalizovani prostor koji odaje utisak maloljetničkog zatvora, već zatvora za odrasle. Utisak je da ne postoje individualni planovi i programi tretmana za maloljetnike. Primjećeno je da dio zatečenih službenika obezbjeđenja nije specifično obučeni za rad sa maloljetnicima, kao i da ne posjeduju vještine potrebne za njihov poseban tretman. Odgovornost za uspostavljanje sistema kontinuirane društvene podrške i saradnje u procesu rehabilitacije maloljetnika, leži prvenstveno na Upravi za izvršenje krivičnih sankcija koja bi morala da pokrene proces međusektorske saradnje i insistira na uključivanju i preuzimanju obaveza svih institucija koje su od značaja za dobrobit mladih.

Materijalni uslovi u Poluotvorenom odjeljenju su bili adekvatni. Zaštitnik podsjeća da boravak u poluotvorenim uslovima predstavlja neophodnu pripremu zatvorenika za povratak u društvo, nakon izdržane kazne. Poluotvoreni uslovi su slični životu na slobodi. Stoga ovi uslovi predstavljaju svojevrsan test kojim se provjerava zatvorenikova spremnost i odgovornost prije nego što se otpusti s izdržavanja kazne.

Materijalni uslovi i u "C" odjeljenju su bili adekvatni. Zapaženo je da je potrebno uložiti napore da se zatvorenima osuđenim na dugotrajne kazne zatvora pruži režim prilagođen njihovim potrebama (radno angažovanje) i da zatvorenima bude omogućen što redovniji kontakt sa spoljašnjim svijetom. Rad, obrazovanje, sport, kulturne aktivnosti i hobiji, ne samo da pomažu da prođe vrijeme, već su i ključni u promociji socijalnog i mentalnog blagostanja i učenju vještina koje će biti korisne tokom zatvorskog dijela kazne, ali i nakon toga. Ove aktivnosti omogućavaju osoblju svih kategorija da bolje razumije zatvorenike i da donosi informisane odluke o tome kada bi bilo pravo vrijeme da zatvorenik napreduje kroz režim i da mu se pruže uslovi sa manjim stepenom bezbjednosti. Mogućnost takvog napredovanja jeste od

suštinske važnosti za upravu zatvora i za zatvorenik, a UIKS ima odgovornost za uspostavljanje tavih mogućnosti.

4.3 JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE – psihijatrijska odjeljenja

4.3.1. Odsjek za psihijatriju Opšte bolnice u Nikšiću

Obilazak Odjeljenja za psihijatriju obavljen je 21. septembra 2021. godine. Cilj obilaska bio je uvid u postojeće stanje i utvrđivanje stepena primjene standarda propisanih za ustanove koje pružaju usluge iz oblasti liječenja i rehabilitacije lica sa mentalnim poremećajima.

Tim Zaštitnika činila je i članica radnog tijela NPM-a dr Ljiljana Vučeljić, spec. Psihijatrije.

Obilazak NPM-a započet je razgovorom sa zaposlenim osobljem odjeljenja za psihijatriju, psihologom, glavnom sestrom kao i sa zaštitnicom pacijenata.

U razgovoru je, između ostalog, predstavljen mandat Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM) i planirane aktivnosti NPM-a tokom obilaska, u skladu sa metodologijom rada i realizacije obilazaka.

Razgovaralo se i o pitanjima od značaja za postupanje prema pacijentima koji se nalaze na hospitalnom liječenju, posebno u pogledu njihove zaštite od bilo kog oblika zlostavljanja. Naročita pažnja posvećena je pitanjima primjene mjere fizičkog sputavanja i izolacije prema pacijentima sa mentalnim smetnjama, dobrovoljnoj hospitalizaciji, uključenosti pacijenata u psiho – socijalne aktivnosti, boravku pacijenata na svježem vazduhu i materijalnim uslovima na psihijatrijskom odeljenju.

Tokom razgovora, istaknuto je da su svi pacijenti dobrovoljno smješteni u Bolnici na liječenju, odnosno po osnovu njihove slobodno izražene volje, te Bolnicu mogu da napuste kada god žele. Međutim, prije odluke da napuste odjeljenje i liječenje potrebno je da se konsultuju sa nadležnim ljekarem psihijatrom.

Zaključak i preporuke

Tokom obilaska NPM tim je stekao utisak adekvatnog i pozitivnog odnosa osoblja prema pacijentima. U razgovoru sa pacijentima na odjeljenju nijesu zabilježeni negativni utisci o odnosu osoblja prema njima. Psihijatrijski pacijenti mogu biti izloženi povećanom riziku od zlostavljanja usljed loših materijalnih i higijenskih uslova u institucijama, zanemarivanja, neregulisane upotrebe mjera fizičkog sputavanja i neadekvatnog ordiniranja lijekova. Na ovom odjeljenju to nije zapaženo.

U odnosu na segmente gdje su uočeni propusti uključujući precizno evidentiranje mjere sputavanja, NPM ukazuje da je u budućem periodu važno raditi na otklanjanju istih.

U odnosu na zatečeno stanje na Odsjeku za psihijatriju Opšte bolnice Nikšić Zaštitinik upućuje sljedeće preporuke:

- organizovati i redovno sprovoditi radno okupacionu terapiju kao bitan segment rehabilitacije i resocijalizacije pacijenata;
- dekurzuse koji se vode u elektronskoj formi, po otpustu pacijenta štampati i uložiti u medicinski karton;
- sačiniti individualni plan liječenja i rehabilitacije za svakog pacijenta i uložiti u istoriju bolesti;
- u Listu fiksacije unositi neophodne podatke bez izuzetka uključujući vrijeme započinjanja i završetka fiksacije, i obezbijediti da se na pola sata tokom trajanja fiksacije upisuju vrijednosti vitalnih parametara;
- pojačati kadrovske kapacitete Odjeljenja u skladu sa Aktom o sistematizaciji.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/81.news_report.html

4.3.2. Specijalna bolnica za psihijatriju Dobrota

Dana 27.9.2021. godine, obavljen je redovni obilazak Specijalne psihijatrijske bolnice Dobrota. Vođa tima Zaštitnika kao NPM-a prilikom ovog obilaska bio je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore. U timu je bila i članica radnog tijela NPM-a dr Ljiljana Vučeljić, spec. psihijatrije.

Zaštitnik je na početku obilaska razgovarao sa direktorom Specijalne bolnice za psihijatriju tokom kojega je predstavljen mandat Nacionalnog preventivnog mehanizma (NPM-a) i planirane aktivnosti tokom obilaska, u skladu sa metodologijom rada NPM-a. Razgovarano je i o prijemnim procedurama, odnosno prisilnim hospitalizacijama, zadesnim smrtnim slučajevima i odlukama za vršenje obdukcije, komunalnoj psihijatriji, kao i o višedecenijskom problemu smještaja sudskih i socijalnih pacijenata, kojima nije mjesto u Bolnici ali za koje sistem ne nalazi druga rješenja.

Tokom obilaska tim NPM-a je razgovarao sa načelnikom sudskog odjeljenja, zatim sa načelnicom muškog akutnog odjeljenja i zaposlenima na tom odjeljenju. Takođe, obavljen je razgovor sa zatečenom dežurnom psihijatricom na akutnom ženskom odjeljenju.

Zaključak i preporuke

Iako je kapacitet muškog akutnog odjeljenja 30 kreveta, danom obilaska zatečeno je 37 pacijenata, koji ne koriste vikende. Prema riječima načelnice broj pacijenata na ovom odjeljenju je 47, jer je u trenutku obilaska 10 pacijenata bilo na tzv. produženom vikendu. Na odjeljenju su dodati kreveti kako bi se mogli smjestiti svi pacijenti. Tim ukazuje na potrebu da se zamjene i postojeći dotrajali kreveti.

U trenutku obilaska zatečeni su radovi na proširenju smještajnih kapaciteta, uključujući obezbjeđivanje posebne prostorije u kojoj bi se obavljale fiksacije pacijenata, što je u skladu sa standardom da se fiksacije vrše u posebnoj prostoriji, a ne u prostoriji u kojoj borave ostali pacijenti. Prema dobijenim informacijama, sredstva su obezbijedena na ličnu inicijativu zahvaljujući donacijama, a ne iz redovnih (nedovoljnih) budžetskih sredstava.

Nijesu zatečeni pacijenti koji su naveli da su prisilno hospitalizovani.

U odnosu na žensko akutno odjeljenje i ovdje je većina pacijentkinja navela da su dobrovoljno na liječenju. Ipak, u daljem razgovoru se ispostavlja da je većina pacijentkinja dovedena uz intervenciju i pratnju policijskih službenika i/ili članova porodice, što nameće pitanje da li su navedene pacijentkinje ipak prvobitno prisilno hospitalizovane, a što će biti predmet posebnog praćenja Zaštitnika u narednom periodu.

Na akutnom muškom, ženskom odjeljenju i sudskom odjeljenju sprovode se mjere fizičkog sputavanja u slučaju kada pacijent ispoljava psihomotorni nemir i agresivnost opasnu po sebe i druge. Ove mjere u praksi traju samo onoliko vremena koliko je potrebno da se otklone opasnosti izazvane postupcima pacijenta, što je u skladu sa CPT preporukom.

Zaštitnik upućuje sljedeće preporuke Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici:

- riješiti problem pretrpanosti pacijenata na akutnom muškom odjeljenju;
- akutno muško odjeljenje rasteretiti od tzv „socijalnih“ i „sudskih“ slučajeva;
- zamijeniti dotrajale krevete na akutnom muškom odjeljenju;
- preispitati da li se svi pacijenti/kinje dobrovoljno liječe i sprovesti sve zakonom propisane procedure u slučajevima u kojima se se radi o prisilnoj hospitalizaciji.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/76.news_report.html

4.3.3. Generalna zapažanja u odnosu na tretman psihijatrijskih pacijenata

U izvještajnom periodu u fokusu Zaštitnika kao NPM-a je bilo poštovanje ljudskih prava pacijenata na Odjeljenu za psihijatriju JU Opšte bolnice u Nikšiću kao i Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Kotoru.

U odnosu na Odjeljenje u Nikšiću, tokom obilaska NPM tim je stekao utisak adekvatnog i pozitivnog odnosa osoblja prema pacijentima. U razgovoru sa pacijentima na odjeljenju nijesu zabilježeni negativni utisci o odnosu osoblja prema njima.

Psihijatrijski pacijenti mogu biti izloženi povećanom riziku od zlostavljanja usljed loših materijalnih i higijenskih uslova u institucijama, zanemarivanja, neregulisane upotrebe mjera fizičkog sputavanja i neadekvatnog ordiniranja lijekova. Na ovom odjeljenju to nije zapaženo.

U odnosu na segmente gdje su uočeni propusti, uključujući precizno evidentiranje mjere sputavanja, Zaštitnik ukazuje da je u budućem periodu važno raditi na otklanjanju istih.

U odnosu na Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Kotoru, Zaštitnik je zapazio da iako je kapacitet muškog akutnog odjeljenja 30 kreveta, danom obilaska zatečeno je 37 pacijenata, koji ne koriste vikende. Prema riječima načelnice broj pacijenata na ovom odjeljenju je 47, jer je u trenutku obilaska 10 pacijenata bilo na tzv. produženom vikendu. Na odjeljenju su dodati kreveti kako bi se mogli smjestiti svi pacijenti. Tim ukazuje na potrebu da se zamjene i postojeći dotrajali kreveti.

U trenutku obilaska zatečeni su radovi na proširenju smještajnih kapaciteta, uključujući obezbjeđivanje posebne prostorije u kojoj bi se obavljale fiksacije pacijenata, što je u skladu sa standardom da se fiksacije vrše u posebnoj prostoriji, a ne u prostoriji u kojoj borave ostali pacijenti. Prema dobijenim informacijama, sredstva su obezbijeđena na ličnu inicijativu zahvaljujući donacijama, a ne iz redovnih (nedovoljnih) budžetskih sredstava.

U odnosu na žensko akutno odjeljenje i ovdje je većina pacijentkinja navela da su dobrovoljno na liječenju. Ipak, u daljem razgovoru se ispostavlja da je većina pacijentkinja dovedena uz intervenciju i pratnju policijskih službenika i/ili članova porodice, što nameće pitanje da li su navedene pacijentkinje ipak prvobitno prisilno hospitalizovane, a što će biti predmet posebnog praćenja Zaštitnika u narednom periodu.

4.3.4. Prihvatišta za strance i centar za primjenu blažih mjera

NPM je obavio obilazak Prihvatišta za strance i centra za primjenu blažih mjera 28. maja 2021. godine. U obilazak, zajedno sa timom NPM-a je bio i Aleksandar Čađenović, predstavnik Komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR)

Zaključci i preporuke

Rad u Prihvatištu za strance organizuje se po Pravilniku o pravilima boravka i kućnom redu u Prihvatištu za strance³⁵. Organizacija rada je dvadesetčetvoročasovno radno vrijeme, podijeljeno u četiri smjene.

Materijalni uslovi u Prihvatištu za strance u Spužu u skladu su sa standardima, pa lica koja tu borave uživaju sva prava propisana nacionalnim i međunarodnim propisima. Odnedavno je obezbijeđen sandučić za povjerljivo podošenje pritužbi, shodno upustu koje je dao Zaštitnik.

Ocijenjeno je da su materijalni uslovi u skladu sa standardima, a pohvalnim je ocijenjeno zatečeno stanje u odnosu na higijenu prostorija. Takođe, za pohvalu je i činjenica da je svim licima omogućena ishrana u skladu sa vjerskom opredjeljenjem, a što podrazumijeva i korišćenje posebnog posuđa, odnosno pribora za pripremu hrane. Prihvatište je iskazalo krajnje proaktivni pristup, čak i u domenu približavanja ovih mogućnosti korisnicima.

Takođe, utvrđeno je da se sva lica su upoznata sa svojim pravima, a obezbijeđena je i brošura na sedam jezika o pravu na azil, kao i brošura o pravu koje se nalaze u svakoj prostoriji u kojoj borave ili mogu boraviti lica.

Ovakav način organizacije u Prihvatištu za strance predstavlja primjer dobre prakse poštovanja ljudskih prava, u vezi sa čim Zaštitnik preporučuje kontinuirano poštovanje nacionalnih i međunarodnih standarda.

Zaštitnik je nakon izvršenog obilaska konstatovao da je ispoštovana ranije data preporuka Upravi policije:

- da se donese procedura postupanja u slučaju smrti u Prihvatištu za strance.

Na osnovu zatečenog stanja i analize Zaštitnik je dao sljedeću preporuku Upravi policije:

- da se razmotri mogućnost organizovanja psiho – socijalnih terapija za lica koja duže borave u Prihvatištu za strance i CPBM.

Obilaskom je utvrđeno da nije ispoštovana ranije data preporuka Upravi policije:

- da se u Prihvatištu za strance renoviraju oštećenja na plafonu, kao i na zidovima i da se inventar koji je oštećen popravi ili eventualno zamijene novim.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/67.news_report.html

³⁵ „Sl. listu Crne Gore” br. 053/2018 od 31.07.2018 godine.

4.3.5. Readmisija

Povratak crnogorskih državljana koji su nezakonito boravili na teritoriji Njemačke po osnovu sporazuma o readmisiji³⁶ je obavljen dana 8.12.2021. godine u organizaciji FRONTEX-a (evropske granične i obalske agencije)³⁷, odnosno Sektora za operacije povratka Frontex-a.

Prema najavi njemačke policije u Crnu Goru je u ovoj operaciji bio planiran povratak ukupno 83 lica, od kojih 31 dijete.

Za razliku od prethodnih operacija, ovoga puta crnogorski službenici nijesu putovali u Njemačku kako bi tamo preuzeli lica, već su ona ukrcana na let u zemlji polaska, gdje je bilo prisutno 80 policijskih službenika SR Njemačke, koji su ih pratili do njihovog iskrcavanja u Podgorici.

U pratnji su se nalazila dva ljekara, kao i dva prevodioca koji su omogućili da lica nesmetano komuniciraju sa ljekarima.

Na letu su bili prisutni FRONTEX-ovi službenik, kao i monitor poštovanja ljudskih prava.

Iz Institucije Zaštitnika operaciju su pratila dva savjetnika Zaštitnika.

Zaključak

Postupanje pripadnika MUP-a bilo je profesionalno tokom cijelog toka operacije.

Ispoštovane su ranije date preporuke Zaštitnika da se obezbijedi da se povratnici upoznaju sa svojim pravima i obavezama.

Takođe, obezbijeđena je bila mogućnost prevoza lica kojima je potrebna pomoć, u skladu sa Strategijom reintegracije lica kako je Zaštitnik ranije preporučio.

Kompletan Izvještaj nalazi se na web stranici Institucije Zaštitnika, podstranici NPM, link https://www.ombudsman.co.me/zastitaiprevencija/74.news_report.html

V MEĐUNARODNE I DOMAĆE AKTIVNOSTI NPM-a

5.1. Saradnja sa Potkomitetom za prevenciju torture

Član 17 Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture (OPCAT) predviđa da je svaka država članica dužna da ima, odredi ili uvede, najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog protokola ili nakon njegove ratifikacije ili pristupanja ovom protokolu, jedan ili više nezavisnih nacionalnih mehanizama za prevenciju torture na nacionalnom nivou, a član 20 [...] Da bi nacionalni mehanizmi za prevenciju mogli

³⁶ Sporazum između Crne Gore i Evropske zajednice o readmisiji (vraćanje i prihvatanje) lica koja su bez dozvole boravka, stupio je na snagu i počeo da se primjenjuje 1. januara 2008. godine i predstavlja vodeći pravni instrument koji uređuje pitanja readmisije u kontekstu odnosa sa EU;

³⁷ Agencija EU FRONTEX osnovana je 2004. godine, kako bi pomogla državama članicama EU u upravljanju vanjskim granicama EU. Agencija pruža i operativnu podršku zajedničkim operacijama na granicama na zemlji, vazduhu ili moru.

da izvršavaju svoja ovlaštenja, države članice ovog protokola obavezuju se da im obezbijede: [...] (f) pravo da imaju kontakte sa Potkomitetom za prevenciju torture, da mu dostavljaju podatke i sastaju se s njim.

NPM Crne Gore, u toku izvještajne godine, nije imamo finasijskih mogućnosti da prevedu Izvještaj o radu NPM-a za 2020. godinu na neki od službenih jezika Ujedinjenih nacija i dostavi ga SPT-u, tako da ova vrsta saradnje nije ostvarena

5.2. Obuke i predavanja

Tokom 2021. godine, savjetnici iz Sektora Zaštite od torture, bezbjednost i NPM, u saradnji sa upravom UIKS-a su obavili više obuka za službenike, u cilju predstavljanja Mišljenja Zaštitnika i ukazivanja na određene propuste u radu službenika, kada je u pitanju poštovanje prava pritvorenika i zatvorenika. Takođe, tokom tih obuka učesnici su bliže upoznati sa CPT standardima koji se odnose na samo postupanje i odnos prema zatvorenicima i pritvorenicima od strane službenika za sprovođenje zakona.

Takođe, u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i Upravom policije, za policijske službenike su obavljenje obuke na temu postupanja službenika prema građanima/kama u cilju dostizanja većeg stepena poštovanja ljudskih prava, upoznavanja za CPT standardima postupanja policijskih službenika u odnosu na građane/ke, kao i predstavljanja Mišljenja Zaštitnika koja se odnose na postupanje službenika Uprave policije.

Na devet radionica za zaposlene u UIKS-u, odnosno Upravi policije, prisustvovalo je 111 službenika UIKS-a, odnosno 127 službenika Uprave policije.

Savjetnik Zaštitnika Mensur Bošnjak, koji je ujedno i sertifikovani trener Savjeta Evrope kada su u pitanju obuke policijskih službenika, tokom 2021. godine učestvovao je na obukama za pripadnike policije, Sektor policije posebne namjene. Tokom 2021. godine ukupno je održano 3 obuke i to od 23.-26.02.2021 godine, 02.- 04.06.2021. godine i 04.-06.07.2021. godine.

5.3. Učešće na konferencijama, okruglim stolovima i radnim sastancima

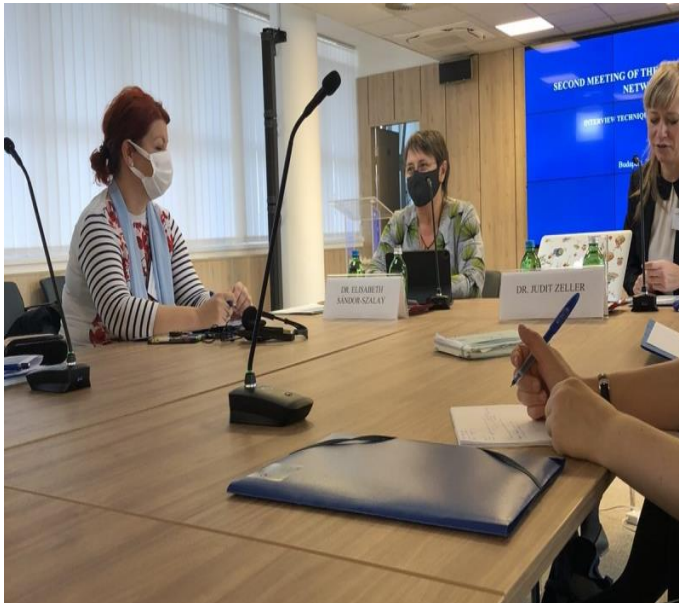
Predstavništvo Agencije Ujedinjenih nacija za izbjeglice u Crnoj Gori (UNHCR) i institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore potpisali su sporazum o tehničkoj saradnji u oblasti zaštite, praćenja i unapređenja ljudskih prava i osnovnih sloboda tražilaca azila, izbjeglica, lica bez državljanstva i raseljenih lica. Sporazum koji su potpisali predstavnik UNHCR-a, Žan-Iv Bušardi /Jean Yves Bouchardy/ i zaštitnik Siniša Bjeković, predviđa nastavak strateškog partnerstva kroz preduzimanje zajedničkih aktivnosti i projekata u ovoj oblasti, a koji se tiču promocije i zaštite prava na pristup teritoriji i postupku azila,

uslove prijema, poštovanje zagarantovanih ljudskih prava u skladu sa načelom zabrane vraćanja, integracije izbjeglica, upisa u matične knjige i pristup imovinskim pravima.

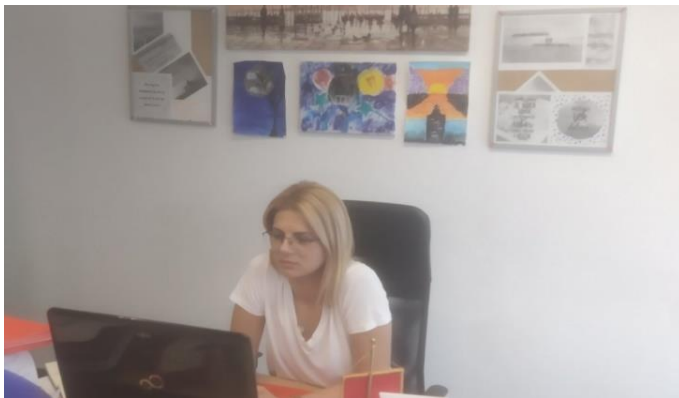
NACIONALNI MEHANIZAM ZA PREVENCIJU TORTURE CRNE GORE
Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2021. godinu

Savjetnik Zaštitnika Mensur Bošnjak, učestvovao je na drugoj mentalno – taktičkoj obuci sa posebnim osvrtom na sprječavanje zlostavljanja za pripadnike Uprave policije- Sektora policije posebne namjene, koja je održana u Herceg Novom (4-7.10.2021). Obuku je organizovao Savjet Evrope u saradnji sa Upravom policije.

Glavna savjetnica Zaštitnika za oblast zaštite od zlostavljanja, bezbjednost i Nacionalni mehanizam za prevenciju torture (NPM), Mirjana Radović, učestvovala je na sastanku Mreže NPM-ova Jugoistočne Evrope koji je održan u Budimpešti, a u organizaciji Kancelarije Komesara za osnovna prava Mađarske. Tema sastanka i pratećih radionica su bile tehnike intervjuisanja ranjivih grupa uključujući strane državljane, pripadnike manjinskih zajednica, osobe sa psiho-socijalnim invaliditetom, djecu i LGBTIQ osobe.

terenu.

Savjetnica Zaštitnika Jelena Nedović učestvovala je na online konferenciji Evropskih NPM-ova na temu sprovođenja presuda Evropskog suda za ljudska prava kao i CPT standarda koji direktno utiču na jačanje osnovnih ljudskih prava lica lišenih slobode. Na ovom online skupu, u organizaciji Savjeta Evrope, ocijenjeno je i da NPM-ovi u svojim matičnim državama mogu doprinijeti reformama i poštovanju ovih prava kroz svoju pojačanu ulogu na

Savjetnica Zaštitnika Jelena Nedović učestvovala je na online konferenciji NPM mreže jugoistočne Evrope u 2021. godini u organizaciji Ombudsmana Mađarske, na temu uticaja Covida 19 na NPM aktivnosti. Predstavnici nacionalnih NPM-ova na online sastanku razmijenili su informacije i iskustva, saglasivši se da je pandemija donijela mnoge izazove i probleme, koji su imali uticaja i na metodologiju rada.

Savjetnica Zaštitnika Marijana Sindić bila je učesnica vebinara na kojem je predstavljena publikacija „Zaštita ljudskih prava u zatvorima prilikom sprječavanja radikalizacije koja dovodi do terorizma ili nasilja - vodič za monitore“. Publikaciju su izradili Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) u saradnji sa organizacijom Penal Reform International (PRI). U publikaciji se naglašava važnost nezavisnog monitoringa

i detaljno razmatra niz specifičnih oblasti rizika po ljudska prava u sprečavanju i suzbijanju nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji dovode do terorizma u zatvorskom kontekstu.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Siniša Bjeković i glavna savjetnica iz oblasti zaštite od zlostavljanja, bezbjednost i NPM, Mirjana Radović, bili su učesnici petog sastanka Upravnog odbora projekta Horizontal Facility II „Dalje unapređenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori“.

Savjetnik Zaštitnika u Sektoru za zaštitu od torture, bezbjednost i NPM Mensur Bošnjak, bio je predavač na obuci pripadnika Sektora specijalne policije o prevenciji zlostavljanja (02. – 04. jun, Kolašin). Obuku je organizovala Uprava policije u saradnji sa Savjetom Evrope, u okviru Horizontalnog projekta za Zapadni Balkan i Tursku a koji se odnosi na unaprijeđenje zaštite ljudskih prava pritvorenih i zatvorenih lica u Crnoj Gori.

VI PREDSTAVLJANJE RADA NPM-a

Izvještaj NPM-a za 2020. godinu je dostavljen Skupštini Crne Gore, Upravi policije, Upravi za izvršenje krivičnih sankcije, psihijatrijskim ustanovama i svim resornim ministarstvima.

Zaštitnik je Odboru za ljudska prava i slobode na 22. sjednici, započetoj 8. juna 2022. godine predstavio Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2020. godinu.³⁸

³⁸ Više detalja dostupno na: <https://www.ombudsman.co.me/34784.news.html>.